



ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਨ

The Sikh Bulletin

A Voice of Concerned Sikhs World Wide



March-April 2006

ਚੇਤ-ਵੈਸਾਖ ਪੜ੍ਹ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

editor@sikhbulletin.com

Volume 8, Number 3&4

Published by: Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc; 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762, USA Fax (916) 933-8020
Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc. is a religious tax-exempt California Corporation.

In This Issue/ਤਤਕਰਾ

Guest	
Editorial.....	1
Faith and Reason in Religion.....	3
Sikhism and Christianity.....	5
Canada backs Sikh Dagger Rights.....	15
Recognition of Five Kakkars.....	15
Transformation in Small Steps.....	16
Fundamental Questions thrown up by the Sukhi	
Rehabilitation Case.....	18
Dead or Alive?.....	18
Now, Hindu Nationalists Rewriting	
California Textbooks.....	19
France will respect sentiments of Sikhs-Chirac.....	21
Letter to the Pres. of Makhan Shah Lubana Gur.....	21
Maan Singh Bhewe wala.....	22
'ਸੇਤ' ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਖਿਰੋਵੇ ਵਾਲੇ.....	22
ਵਿਸਾਖੀ 1469 ਜਾਂ 1699?.....	24
ਸੁੱਖੀ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਉਨਿਆ ਵਿਵਾਦਪੰਜਾਬ ਦੀ	
ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਰੁਖ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ?.....	26
ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ.....	27
ਪਾਣੀਓਂ ਪਤਲੀ ਹਾਲਤ ਕਰਾ ਲਈ ਹੈ	
ਆਪਣੀ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ.....	29
ਆਦਮ ਜਾਤ.....	31
Sikh Historical Artifacts in Britain.....	31
Book Page.....	32

Editor in Chief

Hardev Singh Shergill

Editorial Board

Avtar Singh Dhani, USA

Gurpal Singh Khaira, USA

Gurcharan Singh Brar, Canada

Dr. Sarjeet Singh Sidhu, Malaysia

Production Associates

Amrinder Singh

Sachleen Singh

The Sikh Bulletin is distributed free around the World. All you have to do is ask. We invite offers of help in distribution in other countries.

You may make copies for free distribution.

Give us your e-mail address to save on postage.

The views expressed by the authors are their own. Please send the feedback and inputs to:

editor@sikhbulletin.com

Our Website: www.sikhbulletin.com

GUEST EDITORIAL

Thriving Worldwide Sikh Community

Gurpal Singh Khaira, California, USA

The spirit of Guru Nanak is well and alive in the thriving worldwide Sikh community. Despite the petty controversies being given the center stage by a handful at the helm of Sikh religious and political affairs vast majority of mainstream Sikh public is either ambivalent or indifferent to these shenanigans. These tricksters have been with the Sikh religion from the day Guru Nanak Dev ji started his mission but the Sikh public always recognized them and expelled the schisms by appending appropriate labels such as Minas, Dhirmalias, Ram Raias, etc. Later the Tat Khalsa also purged itself similarly. Even the well meaning movements like the Naamdhari and Nirankari lost favor with the public when they became schismatic under their successive leaderships. The current politically appointed clergy at Akal Takhat known as Jathedar behaves like a stern Ayatollah, a blind improbable dictator who has decided to recreate Sikhi in his own myopic image. **He is being presented as representative of God. How could any body argue against the representative of Waheguru for all the Sikhs on earth?** However, the present situation is no different than the many in the past and the ayatolic control by one or the other individual will be shended in due time. The Sikh public will continue to practice the most honorable religion of all as advised by Guru ji. **ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮੁ । ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮੁ। (SGGS p262).**

Where ever the Sikhs go in the world to make their home they make their presence felt through hard work with honesty, dignity and integrity. It is a matter of pride for the community that the prime minister of India is a Sikh who was selected for the position because of his ability. Under his able stewardship reconciliation with Pakistan appears to be possible. Economic and cultural ties are being reestablished between the two Panjabs. Indian armed forces are being reorganized to defend the country from the new forms of dangers and warfare by the able Sikh army chief. The concept of Chardi Kala gives them the self-image, anything you can do I can do better. In the words of the noted Sikh writer Khuswant Singh "this upmanship has sustained the community miniscule in numbers but grand in achievements." It is remarkable that Sikhs are now in the forefront in the political arena in Canada and UK. They are represented in the national parliaments as well as provincial legislatures, local city and town councils. They hold ministerial portfolios in both provincial and national level Governments. A Sikh even became the premier of the Canadian province of British Colombia. These Sikh individuals got elected through their dedicated service to the Canadian and British public where majority of the constituent are non Sikh. Regardless whether these elected individuals are

clean shaven, turbaned, or amritdharis they are all Sikhs and proud of belonging to the Sikh faith and the Sikh community. Through the efforts of a Sikh MP Gurbakhsh Singh Malhi the Canadian parliament building has been hosting the recitation of Akhand Patth once every year for almost a decade now. It is interesting to note that none of these remarkable Sikh individuals have ever held any position or membership in the fractious Gurudwara management committees.

In the economic field the Sikhs are not behind any other community. They boast per capita more millionaires in the United States. They have made their fortunes in agriculture, real estate, manufacturing and electronics. They have excelled in the academics, scientific and medical fields in India as well as in the Diaspora. Sikh students are recognized in the finest universities in India, Canada, USA and UK for their high achievements.

It is true that fissiparous Akali leadership have created more Akali Dals to the detriment of the Sikh community in India and in the Diaspora. The appointed Jathedars of the revered Sikh Takhts are patronizing immoral and corrupt Sant/Babas who grease their palms. *The current controversial Jathedar of Akal Takhat has visited more homes in USA, Canada, and UK in pursuit of Dakshina (offerings) than Gurdwaras to preach, propagate and explain Sikh religion and Sikh values as enshrined in Shri Guru Granth Sahib especially to young Sikhs.* He is a traditionalist and considers traditions inherited from the mahant era even if contrary to Gurmat, take precedent over Gurbani of Shri Guru Granth Sahib. Akal Takhat is being used as a police post to punish and mute the reform minded critics of religious hypocrisy being practiced under the leadership from the Akal Takhat. It is also true that the reformist are bent on open frontal attacks designed to destroy the character and demonize the opponent rather than logically explain their points of view to achieve acceptance or compromise. This provides maximum media coverage especially from the hostile section of the press in India. These widely reported attacks tend to harden the resolve of the traditionalists to defend by all means legal or illegal.

The rapid delivery of information through internet media is bringing awareness of true meaning and interpretation of Gurbani of Shri Guru Granth Sahib. The public is becoming aware of meaningless and some time anti Gurmat rituals practiced and propagated by spiritually devoid granthis masquerading as jathedars and Sant/Babas. People are newly discovering the old truth that rituals are containers that hold people and bind them to cults, schisms, demigods but not to Waheguru. It is always possible for unethical people to find some obscure tradition or rule to justify anything including practices against the dictates of Gurbani. Such is the case in barring women from reciting keertan and participating in Service at Shri Darbar Sahib. Internet has made it possible for intelligent gursikhs from all over the world to cooperate

and organize to counter these holders of lofty Sikh religious positions in Amritsar and propagate spiritual and ethical principles enshrined in Gurbani.

Over the last several years the Jathedars of Sikh Takhts and Sikh politicians from Panjab discovered that well established Sikh communities in the Diaspora especially the ones in USA, Canada and UK are fantastic cash cows. It appears to be easier and may be cheaper for them to travel to these countries than to Delhi or Bombay from Amritsar. They come to these countries in hordes as invites of various deras of sant/babas or gullible Sikhs in control of few Gurdwaras. They are also coming at the invitations from the wealthy individuals to bless marriages and even birthday parties just by being present for a hefty fee. This steady stream of these "holies" to California prompted this writer to conduct a very informal survey of participants in the Sunday Sangats in some Northern California Gurdwaras by asking a simple question, "who is the current Jathedar of Akal Takhat?" **Most Gursikhs will be surprised to learn that well over 97% of them did not know the name of the most controversial so called highest of the high priests of the Sikhs. Most people are concerned with the day to day problems of life and visit Gurdwara on Sundays to thank Waheguru for His blessings. They are content with being good Sikhs and decent human beings.**

These Jathedars are paid salaries and any offerings made to them are not for their person but for the revered Takhts they represent. These must be honestly deposited in the Takhat account. It is a well known that none of these Jathedars may have ever turned over any of these offerings at their respective Takhts. It is sad that SGPC is fully aware of this dishonesty by its appointed and paid "Holies". This makes the ill gotten income subject of concern to the legal authorities of both provincial and national Governments in India. It also violates the laws of the countries where the offerings are made. Personal income earned by foreign nationals is subject to withholding income taxes. In India the authorities should investigate their holdings which will be found to be disproportionate to their known sources of income. Even the ill gotten income is subject to national income tax which Jathedars are also required to pay.

Sikhs as a community however, have miserably failed to establish institutions and organizations for the well being of the community. The only acceptable institution to the Sikh is Gurdwara. No Sikh is ever motivated to provide financial or other type of support unless the institution or organizers provide massive ego stroking. **But the time is here to wipe out corruption from the religious institutions and shun the cults and schisms. Sikh public deserve better from its religious and political**

representatives. The community despite all its successes must work to bring its clergy under control if Sikh spirituality is to be preserved and practiced as preached by Gurbani.

FAITH AND REASON IN RELIGION

Dr Sarjeet Singh Sidhu

50 Jalan Bintang, Taman Sunrise, 31400 Ipoh, Perak, Malaysia
sarjeetsidhu@gmail.com

ABSTRACT

An attempt has been made to delineate the role of faith and reason in religion, an attempt that will probably fall short of scholarly standards. Still it is hoped that as a result of this paper some discussion will be generated and some intelligent sense made of the issue. It is clear (to this writer at least) that whilst a great deal of any religious belief relies on faith alone, there has to be some point beyond which such faith must be supported by reason. From the Sikh viewpoint reliance on mere faith stops, or should stop, after the acceptance of the existence of God and of the teachings of the Aad Guru Granth Sahib (AGGS); any issue outside of this has to be open to intelligent discussion and to change where necessary.

INTRODUCTION

Is religion a matter of faith or reason?

Are the two incompatible?

Does one have priority over the other?

These and similar questions often occupy the minds of those who want to believe, but whom reason advises otherwise. Many issues of religion make no 'reason-able' sense. This paper is an attempt at defining the role and/or limitations of the two in relation to Sikhism.

Faith

A belief in the existence of God is the first and most important 'leap' of faith that a 'religious' person makes. A fact that must be accepted, if this discourse is to have any meaning, is that a belief in the existence of God is based on faith alone. God cannot be reasoned into existence no matter what the arguments. One can try to 'rationalise' the belief in the existence of God but cannot 'prove' His existence; 'reason', as used by ordinary people, demands that the existence of God be proven. The existence of God, therefore, has to be 'given' if the discussion is to proceed.

The role of faith in religion does not end there. Many of the dogmas of any religion will require heavy doses of faith. A comparison between the Judaeo-Christian-Islamic tradition (Middle-Eastern Tradition) and the Indian Tradition (Hindu, Sikh, Jain, etc) will help to illustrate. The Middle-Eastern Tradition believes in a Heaven and Hell, in Resurrection and a Day of Judgement, after death. The Indian Tradition, on the other hand, believes in reincarnation and the cycle of births and deaths and finally a release from this cycle. Obviously both traditions cannot be 'right' (though it is logically possible that both may be wrong); neither is it possible to prove any one Tradition 'right' by use of reason. In each case the belief has to be taken on faith alone. There are those who subscribe to fideism. They affirm the priority of faith (fides) over reason and hold that religious belief systems are not ultimately subject to rational evaluation.

The other extreme (strict rationalism) holds that in order for a belief system to be properly and rationally accepted, it must be possible to prove that the belief system is true. (Here prove means 'to show that a belief is true in a way which is convincing to any reasonable person.' [4]). One would be hard put to convince either party as to the importance, or truth, of the other's stance. For most ordinary individuals, however, faith is important up to a point, beyond which some reason must prevail.

To begin with, a belief in any religion is based on faith alone. Most have no difficulty with faith when they see the 'awesomeness' of the world around them and of the Universe; they cannot believe that there is no Creator for all this. They feel there has to be a 'purpose' to our life and to all Creation. These are matters 'spiritual' and those who believe cannot be convinced about the non-existence of a Creator. Subscribing to a religion also requires a faith in its preceptor or founder, and in the Scriptures of the religion. The preceptors (founders) of the faith are Divinely-inspired men (and women) and the 'Revelation' (scripture) has to be taken on faith, since it is a 'revelation' only to those who receive it first-hand; for the rest of us (followers) it is 'hearsay' (many times over) and has to be believed on faith alone. When one claims to be a Sikh one unequivocally states that one has faith in the existence of One God, faith in the teachings of the Ten Gurus (from Guru Nanak to Guru Gobind Singh), and faith in the Aad Guru Granth Sahib (AGGS), the Holy Scripture of the Sikhs. In the final analysis it is a profession of faith in God and in the AGGS.

Thus it is clear that 'faith' plays a major role in any religion; without faith there can be no God or religion. Most 'believers' have no problems accepting 'spiritual' matters and certain dogmas on faith alone. The quarrel arises when the clergy, or other, usually self-appointed, 'guardian' of the faith, tries to enforce 'un-reason-able' rules and regulations, unrelated to 'spiritual' matters, upon the laity, all in the name of religion or God. It is when religion begins to dictate our mode of dress, what we can or cannot eat, the manner in which we have to behave in relation to scriptures, etc, without providing a rational basis for those demands that we refuse to accede to those demands. Today, more than ever, any religious 'control' over us must appeal to reason or must accept rebellion and refusal instead. For the Sikhs (at least for this writer) the main question of faith ends with the belief in God and the AGGS. Beyond that, any rule, regulation or dogma must stand to reason if it is to be followed or enforced. Admittedly, any organization, and the Sikh *Panth* is an organization, will need some rules or a Code for it to function as a unit. That the imposition of some of those rules will, quite naturally, be objected to by some is not unexpected. The disagreement should not, however, result in "excommunication", and yet, **that** precisely is what happens when any thinking member of the Sikh Community questions any pronouncements of the "pontiffs" of the faith.

It is necessary to reiterate that this paper will contend that a Sikh, having accepted the existence of God and the truth of

spiritual matters as contained in the AGGS on faith, has a right to demand a reason-able explanation for any religious requirement not covered by the AGGS but made in the name of the faith, has a right to be consulted on matters that affect him, a right to be heard without any fear of “excommunication”.

Reasoning

It is worth remembering that “*About the only point of agreement amongst the various scholars of Sikhism is the authenticity of the verses in the Aad Guru Granth Sahib (AGGS0 [1]. Its uniqueness as a scripture, in that we still possess the original copy signed by Guru Arjan Dev, makes it the most important reference material for the study of Sikhism. Any fundamental concept, dogma, ritual or supposed episode in the lives of the Gurus must be in consonance with the teachings of the AGGS. Anything that conflicts with the scripture should be rejected. Of course there will always be issues that cannot be resolved by merely referring to the AGGS. It is in these areas that Sikh scholars will have to tread carefully.*” [7]

Equally, it means that issues on which the AGGS is silent are open to debate, and any rule enforced in the name of the faith **must** stand to reason if it is to be accepted by the Community. Even then it will mean that such rules will be amenable to change if the circumstances so require. The AGGS exhorts Sikhs to first evaluate the philosophy and to accept it only if convinced:

Pehla Vast Sivaan ke Ta Kiche Vapaar

AGGS, M1, p 1410. [1, 2]

In Gurbani the “Highest importance is given on the deliberation and discussion on the sabd of the Guru”.

AGGS, M1, p 904. [1, 2]

Only those who have a discerning intellect can understand things in their real perspective

Bujhe Bhujanhar Bibek

AGGS, M5, p 285. [1, 2]

And those who have a discriminating intellect are wealthy in knowledge:

So Dhanwanta Jis Budh Bibek

AGGS, M5, p 1150. [1, 2]

Thus, with the AGGS advising us to use our intellect and reason even in matters of accepting the philosophy of the Gurus, it does seem strange that our “leaders” (*Jathedars* of the various *Takhts* and so-called *sants*) demand unquestioning obedience to their diktats.

Some Issues

So many rituals that are obviously against Nanakian Philosophy embodied in the Gurbani, incorporated in the AGGS, are being practiced by Sikhs all over the world and these have been discussed before [6]; a further discussion of these will therefore be dispensed with. It is not the aim of this paper to enumerate those practices which, according to this writer, common sense and intelligent thought abhors. Nevertheless it may be worth pointing to some issues that need tackling at the ‘highest’ level:

1. **Excommunications:** A writer (Gurbaksh Singh Kala Afghana, in this case) is excommunicated by the *Akal Takht*

Jathedar (ATJ) because he uses the AGGS as the touchstone and points out to the obvious defects in the book *Gurbilas Patshahi 6*. A ‘...meeting of the Sikh clergy, held at the Akal Takht secretariat, unanimously resolved that Mr Kala Afghana had indulged in blasphemous activities and contents of his books were against the Sikh tenets.’ [9]. Even this in itself would not be reason for excommunication as, according to Nanakian Philosophy, no one, including the ATJ, has any power or right to excommunicate any Sikh. The newspaper goes on to report: “*In his last letter written to Giani Joginder Singh Vedanti, Jathedar, Akal Takht, Mr Kala Afghana had used derogatory language describing him as a ‘liar’ and ‘maha pappi’. Taking serious note of the language used, Jathedar Vedanti said it was unpardonable.*” [9] Assuming that Kala Afghana had indeed used intemperate language, that would still not entitle the ATJ and his cronies to excommunicate Kala Afghana. Perhaps the reason for the excommunication was the fact that the book had been endorsed by the *Akal Takht Jathedar*. The ease with which some of these *Jathedars* excommunicate people must end. Some of those who have been excommunicated in the past have been men of stature, firm and fair in their beliefs, refusing to let the Clergy run rough-shod over them; ***indeed one can almost wear the ‘excommunication’ as a badge of honour and distinction rather than of shame.***

2. **Langar Hukumnama:** A non-issue that had already been deliberated upon, and decided upon, is unilaterally ‘re-decided’ by the (then) ATJ. The fact that no rule was being broken by allowing tables and chairs in the *langar*, that it was not against the AGGS, that common sense dictated that it was a harmless (useful even) practice, did not have any effect on the ATJ. Till today every Gurdwara is divided over the issue. For those who would support the ATJ’s stand it is simply a question of blind obedience; they see no point in using their intellect.
3. **Dasam Granth:** We are, I believe, ‘forbidden’ to even bring up this issue, let alone intelligently discuss it. Why? Historians tell us that just prior to his demise Guru Gobind Singh made **only** the AGGS as the ‘Eternal Guru’; he did not say that his own writings were to be accorded the status of Canon. What’s more the overwhelming majority of the writings in the so-called *Dasam Granth* are not only not-in-consonance with the AGGS but are downright vulgar. Most scholars are clear that these are not the writings of Guru Gobind Singh. Why are we disallowed from using our intellect to debunk, or prove correct, that the *Granth* indeed entirely contains Guru Gobind Singh’s writings?
4. **Ragmala:** Much has been written about this by Sikh scholars and the controversy continues to rage; yet the issue has not only been left unresolved but remains out of bounds for discussion. Why? Are we to shut our minds forever just because most ‘graduates’ of the *Sant Samaj* disagree with the findings and logical reasoning of more

learned scholars? All the other writings in the AGGS say something on one or more of the following: the attributes of God, about worship, justice, compassion, ethics, etc. They teach mankind valuable lessons. What does the *Ragmala* teach? To what divine attribute does it allude? It cannot be denied that *'The composition is not integral to the theme of the Guru Granth Sahib, and [that] it has little musicological or instructional significance.'* [8]

5. ***Reht Maryada***: The 'Code' is obviously outdated and redundant in some areas. It needs revision. Yet any suggestion to that effect will have so many up in arms. Is the *Reht* also divinely inspired? The Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee (SGPC) initiated the preparation of the *Reht Maryada* in 1927 and approved the final version only in 1945. [5] This long process was necessary to allow Sikh scholars to deliberate on the sources that were used to formulate the *Maryada*; they rightly rejected those portions of the available *rahitnamas*, and other documents, that they considered out of harmony with the AGGS, and those that were considered inappropriate (politically incorrect, to use the current jargon). These scholars were not infallible and may well have incorporated in the *maryada* injunctions that are absurd by today's standards, needing expunging or modifications.

Conclusion

1. Whilst the role of 'faith' is undeniably important in religion, after that initial acceptance of religious truths based on faith there has to be a point beyond which reason must prevail over faith; if for no other reason then at least because *'Out of all of the sects in the world, we notice an uncanny coincidence: the overwhelming majority just happen to choose the one that their parents belong to. Not the sect that has the best evidence in its favour, the best miracles, the best moral code... when it comes to choosing from the smorgasbord of available religions, their potential virtues seem to count for nothing, compared to the matter of heredity. This is an unmistakable fact; nobody could seriously deny it.'* [3]

2. Having accepted Sikhism without question, by virtue of birth, it will not be enough for future generations to accept everything else that is demanded in its name without a sound, rational argument to support it. To prevent abuse of religion, intelligent, rational and compassionate dogmas, in harmony with the AGGS, become even more important, knowing that *'... people with full knowledge of the arbitrary nature of this heredity, somehow manage to go on believing in their religion, often with such fanaticism that they are prepared to murder people who follow a different one.'* [3] In the final analysis reason will prevail over faith – it must.

References

1. AGGS = Aad Guru Granth Sahib. 1983 (reprint). Publishers: Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar. (M = Mahla, i.e., succession number of the Sikh Gurus to the House of Guru Nanak, p = Page of the AGGS).
2. Chahal, D. S. 1999. Why this research journal? *Understanding Sikhism Res. J.* 1(1): 5-6.

3. Dawkins, Richard. 1994. Emptiness of theology. A Lecture by Richard Dawkins, extracted from *The Nullifidian* (Dec. 1994);

<http://www.positiveatheism.org/writ/dawkins2.htm#EMPTY>

4. Faith and Reason

http://www3.baylor.edu/~Scott_Moore/handouts/faith_reason.html

5. Kaur, Sardarni Premka. *Rahit Maryada*. The Encyclopaedia of Sikhism, Vol. III. Ed. Harbans Singh. Punjabi University, Patiala, 1997. P 426.

6. Sidhu, Sarjeet Singh. 1999. Is there any place for Ritualism and Idolism in Sikhism? *Understanding Sikhism Res. J.* 1(2): 37-41 & 17.

7. Sidhu, Sarjeet Singh. 1999. Additional comments and suggestions. *Understanding Sikhism Res. J.* 1(2): 44-45.

8. Singh, Taran. *Ragmala*. The Encyclopaedia of Sikhism, Vol. III. Ed. Harbans Singh. Punjabi University, Patiala, 1997. p 422.

9. *The Tribune*, Kala Afghana declared 'tankhaiya'. Chandigarh, Sunday May 11, 2003

©Dr Sarjeet Singh Sidhu. 2005

[Reproduced with permission from: *Understanding Sikhism Res. J.* Vol 7, No. 2: pages45-47, 2005. Ed.]

SIKHISM AND CHRISTIANITY

A Comparison between the Two Credos

Baldev Singh, 316 R Glad Way, Collegeville, PA 19426, USA,

EMail:baldev6@aol.co

Rejoinder to Rev. Tony Zekveld

Abstracts

Sikhism has been distorted in literature largely because of the influence of Vedantic philosophy to represent it as part of Hinduism. Now some Christian theologians are using this flawed literature to compare Christianity with Sikhism. In contrast to that we know that Aad Guru Granth Sahib (AGGS) is the only authentic source to understand the Nanakian Philosophy (ਗੁਰਮਤਿ, *Gurmat*). According to AGGS, Guru Nanak rejected all the essentials of Hinduism: incarnation of God, caste system, transmigration, karma, hell, heaven, gods, goddesses, and idol worship. Guru Nanak also rejected the method or approach of attaining salvation preached by the Semitic and the Indian religions. Moreover, while the fundamentalist Christians oppose the teaching of evolution even in the twenty-first century, Guru Nanak discussed and imparted credence to the subject of evolution of life about five hundred years ago, roughly 350 years before Charles Darwin. Furthermore, while the custodians of Christianity were investing despots with "divine rights" and the Hindu elite was hailing them as *Ishwro va Dillishwro va* (the king of Delhi is as great as God); Guru Nanak denounced them and their allies in no uncertain terms. He called for the establishment of just rule—*Halemi Raj* (the rule of humility and benevolence). Nanakian philosophy postulates that the ultimate source of spiritual as well as temporal power is Godhead.

Introduction

In September 2004 Colonel G.B. Singh, the author of *Gandhi: Behind the Mask of Divinity* came across a Web site, "Hope for Sikhs" operated by Reverend Tony Zekveld, Canada-based missionary. Expectedly his motives were to witness the Sikhs for the purposes of converting them to Christianity. G.B. Singh persuaded the Reverend to have an open debate on the Bible--God, soul, and heaven etc. on the pages of *Sikh Spectrum*, an online publication. At that time G.B. Singh asked me to add my comments on these topics from the perspective of Nanakian philosophy. This particular article is an updated version of my

"A Comparison Between the Two Credos: Christian and Sikh: Rejoinder to Rev. Tony Zekveld." This earlier version was published on *Sikhspectrum.com* in its November 2005 issue.

Discussion

Like G.B. Singh, I too would like to express my thanks to the Reverend for sharing his article with us. G.B. Singh has already written two letters explaining some problems in the article authored by Reverend Zekveld¹. For the understanding and discussion of Nanakian philosophy, Aad Guru Granth Sahib (AGGS)² is the only authentic source; not what others have written about it, which is the case most often we encounter. In the last issue of the *Sikh Spectrum*, G.B. Singh has described the attributes of Biblical God straight from the Hebrew and Christian texts of the Bible³ whereas Reverend Tony Zekveld has used the interpretations of others (Hindus, Christians and others) to describe Guru Nanak's God. That is why his article contains many erroneous statements and misinterpretations.⁴ It is beyond the scope of this article to respond to all of them, therefore, I am discussing only a few of them, which show very clearly Reverend's misunderstanding or misinterpretation or ignorance of Gurmat.

1. The Granth Sahib states the simple fact that God created the universe. How and why He created no one knows. Furthermore, by the immanence of God, the Sikh means that the universe is "an emanation of God, who willed its existence," like a spider, which emits its own web from itself. Sikhs, therefore, do not have any difficulty with the scientific theories of evolution....

I find this statement amusing. What is Reverend trying to say? Is he trying to scare ignorant and simple-minded people just because the Sikhs believe in the scientific validity of evolution? While the Biblical God is opposed to the idea of evolution of life, the Nanakian philosophy (Gurmat) supports it. While the fundamentalist Christians oppose the teaching of evolution even in the twenty-first century, Guru Nanak discussed and imparted credence to the subject of evolution of life about five hundred years ago, roughly 350 years before Charles Darwin, and come to think of it, finally, science is catching up with the Nanakian philosophy. Moreover, the Creator according to Guru Nanak is Itself evolving as in the very act of creation of the cosmos when the Transcendent became Immanent—the Invisible became Visible—the Unmanifest became Manifest. Guru Nanak has expressed his views on the vastness of the cosmos, the time of its creation and how it came into being.

When was the cosmos created?

ਕਵਣੁ ਸੁ ਵੇਲਾ ਵਖਤੁ ਕਵਣੁ ਕਵਣੁ ਬਿਤਿ ਕਵਣੁ ਵਾਰੁ॥
ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ ਮਾਹੁ ਕਵਣੁ ਜਿਤੁ ਹੋਆ ਆਕਾਰੁ॥
ਵੇਲ ਨ ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀ ਜਿ ਹੋਵੈ ਲੇਖੁ ਪੁਰਾਣੁ॥
ਵਖਤੁ ਨ ਪਾਇਓ ਕਾਦੀਆ ਜਿ ਲਿਖਨਿ ਲੇਖੁ ਕੁਰਾਣੁ॥
ਬਿਤਿ ਵਾਰੁ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨਾ ਕੋਈ ॥
ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੈ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ...॥

What was the moment or time or date or day or month or season or month when the cosmos was created? Had the authors of Hindu scriptures or Quran known it, they would have

mentioned it. Neither did the yogi know the date or day or month or season. It is only the Creator, Who knows when the cosmos was created. AGGS, Jap 21, p 4.

How vast is the cosmos?

ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ ॥
ਉਤਕ ਉਤਕ ਭਾਲਿ ਥਕੇ ਵੇਦ ਕਹਨਿ ਇਕ ਵਾਤ ॥
ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਿਨ ਕਤੇਬਾ ਅਸੁਲੂ ਇਕੁ ਪਾਤੁ ॥
ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ ਲੇਖੈ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ ॥
ਨਾਨਕਕ ਵਡਾ ਆਖੀਐ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੁ ॥

After an immense and tiring search the authors of Vedas concluded that there are hundreds of thousands netherworlds under nether worlds and skies above skies. The Semitic texts say there are eighteen thousand worlds, but their Creator is One. However, the cosmos is so vast that it is beyond the scope of counting/measurement (i.e. beyond human comprehension)—one would run out of numbers if one were to undertake the counting. Nanak salutes the Great One, as It alone knows the vastness of Its creation. AGGS, Jap 22, p 3.

How did the cosmos come into being?

Guru Nanak postulates that there was darkness for immeasurable length of time and the Creator with inherent *Hukam* (Cosmic Law or Universal Law) was in transcendent mode filling the void like fog fills space. And then at some moment according to the Cosmic Law, the cosmos was brought into being with infusion of Cosmic-consciousness (also referred to as Spirit, Light and God-consciousness).

ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਧੰਧੁਕਾਰਾ॥
ਧਰਣਿ ਨ ਗਗਨਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰਾ॥
ਨਾ ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਨ ਚੰਦੁ ਨ ਸੂਰਜੁ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਇਦਾ ॥
...ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਤਾ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ ॥
ਬਾਤੁ ਕਲਾ ਆਡਾਣੁ ਰਹਾਇਅਦ ॥

For immeasurable length of time there was darkness. Neither there was Earth nor sky nor day or night nor moon or sun, except the Creator and Its *Hukam*. The Creator was in a transcendent mode filling the void like fog fills space. The cosmos was brought into being according to the *Hukam* without any visible support upholding the vast expanse. AGGS, M 1, p 1035.

The cosmos sprang from a single command of the *Hukam*.

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਵੈ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥

The cosmos sprang from a single act of *Hukam* generating innumerable currents of creation. M 1, Jap 16, p 3.

In total content the Creator remains the same (constant), neither It increases nor decreases, which is consistent with what modern physics says about the relationship between energy and matter expressed by Einstein's formula, $E=MC^2$ —the sum total of energy and mass remains constant.

ਵਡਾ ਨ ਹੋਵੈ ਘਾਟਿ ਨ ਜਾਇ ॥

The Creator neither increases nor decreases in totality.

AGGS, M 1, p 9.

According to Guru Nanak, this event—the creation of the cosmos which is a mystery and a matter of wonder, is a support for the Creator as it is pleasing to It to express Itself in the creation.

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥
ਦੁਜੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥

First, the Creator created Itself and gave Itself an Identity (nau, ਨਾਉ)—cosmos. Second, It created nature and seated therein (transcendently). It takes delight watching it.

AGGS, M 1, p 463.

ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥ ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਕੀ ਸਚੀ ਕਾਰ ॥

The Creator creates and recreates and then watches it with delight. O Nanak, true is the work of the True One.

AGGS, Jap 31, p 7.

The Creator is continuously evolving in Its immanent form (cosmos) and so are our planet Earth and the life on it.

Commenting on the dispute over eating of flesh Guru Nanak declared:

ਮਾਸੁ ਮਾਸੁ ਕਰਿ ਮੂਰਖ ਝਗੜੇ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਨਹੀ ਜਾਣੈ ॥
ਕਉਣੁ ਮਾਸੁ ਕਉਣੁ ਸਾਗੁ ਕਹਾਵੈ ਕਿਸੁ ਮਹਿ ਪਾਪੁ ਸਮਾਣੈ ॥
...ਪਾਂਡੇ ਤੂੰ ਜਾਣੈ ਹੀ ਨਾਹੀ ਕਿਥਹੁ ਮਾਸੁ ਉਪੰਨਾ ॥
ਤੋਇਅਹੁ ਅੰਨੁ ਕਮਾਦੁ ਕਪਾਹਾਂ ਤੋਇਅਹੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਗੰਨਾ ॥

Only fools quarrel over the partaking of flesh, as they do not have knowledge and understanding of the subject—what is flesh and what is vegetable? Why the eating of one is sin, not the eating of the other as both are obtained from living things? O Pandit, you do not know where did flesh originate! It is water where life originated and it is water that sustains all life. It is water that produces grains, sugarcane, cotton and all forms of life. AGGS, M 1, p 1289.

Elaborating further on this subject, Guru Nanak says:

ਸਾਚੇ ਤੇ ਪਵਨਾ ਭਇਆ ਪਵਨੈ ਤੇ ਜਲੁ ਹੋਇ ॥
ਜਲ ਤੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਸਾਜਿਆ ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਮੋਇ ॥

The True One created the air, air produced water and water created the world of life with God-consciousness (Cosmic-consciousness). AGGS, M 1, p 19.

When it comes to the evolution of life, Guru Arjun (fifth Nanak) couldn't have spoken more clearly than these words about 250 years before Charles Darwin: *Homo sapiens* evolved through countless forms of life like other species - ants, worms, moths, fish, elephants, deers, snakes and domestic animals like horses and bullocks- starting from inanimate matter, the basic elements. Moreover, he goes on to say that basic elements were recycled as inanimate matter like rock and mountains before the creation of "building blocks" for evolution of a living cell.

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥ ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥ ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥
ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥
ਰਹਾਓ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਸੈਲ ਗਿਰਿ ਕਰਿਆ ॥ ਕਈ ਜਨਮ ਗਰਭ ਹਿਰਿ ਖਰਿਆ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਸਾਖ ਕਰਿ ਉਪਾਇਆ ॥ ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਭੁਮਾਇਆ ॥

Many births (different evolutionary stages of life) created worm and insect. Many births created elephant, fish and

deer. Many births created bird and snake. Many births created ox and horse, which are yoked. O human being, now is your time to meet the Lord of the universe—the Creator, since it took a very long time for the human body to evolve through many evolutionary stages of life. Pause. The matter constituting the human body was recycled many times as rocks and mountains. Many births resulted in abortion (defective mutations resulting in death of the species). Many births produced plant life. It took innumerable births to produced human body. AGGS, M 5, p 176.

Guru Nanak also postulated that in the cosmos there are other planets with life.

ਕੀਮਤਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈਆ ਕਹਿਣ ਨ ਵਡਾ ਹੋਇ ॥
ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬ ਏਕੁ ਤੂ ਹੋਰਿ ਜੀਆ ਕੇਤੇ ਲੋਓ ॥

God's worth (greatness) is beyond measure, nor it can be overestimated. You alone are the True Lord of mine and of other beings of countless worlds. AGGS, M 1, p 15.

ਜਲਿ ਥਲਿ ਜੀਅ ਪੁਰੀਆ ਲੋਆ ਆਕਾਰਾ ਆਕਾਰ ॥

ਓਇ ਜਿ ਆਖਿਹਿ ਸੁ ਤੂੰ ਹੈ ਜਾਣਹਿ ਤਿਨਾ ਭਿ ਤੇਰੀ ਸਾਰ ॥

There are living beings in water, on land and in the cosmos. O Creator, You know their needs as You take care of them.

AGGS, M 1, p 466.

2. "Because Sikhism is a reform movement within Hinduism, this statement from the Mool Mantra must also be understood from the Hindu context. Hindus teach the doctrine of the avatars, the descent of the gods to earth in human form."

Guru Nanak rejected all the essentials of Hinduism: incarnation of God, transmigration, karma, caste system, hell, heaven, idol worship, miracles, demons and gods/ goddesses.⁵⁻¹² On the other hand, Reverend's own faith, Christianity, shares several common features with Hinduism like incarnation of God, hell, heaven, miracles, demons, angels and other kinds of ghosts. Guru Nanak also rejected the concept of salvation preached by the Semitic and the Indian religions. I hope my Christian friends would pardon me for saying that Christianity is the grandchild of Hinduism! On the other hand Guru Nanak rejected all earlier religious traditions when he declared: God is beyond the scope of Hindu and Semitic texts.

ਬੋਦ ਕਤੇਬੀ ਭੇਦੁ ਨਾ ਜਾਤਾ ॥

Neither the Vedas (four Hindu texts) nor the four Kateba [Semitic texts: the Torah, the Zabur (Psalms), the Injil (Gospel), and the Quran] know the mystery of the Creator of the cosmos. (AGGS, M 1, p. 1021).

ਕਥਾ ਕਹਾਣੀ ਬੋਦੀ ਆਣੀ ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥
ਦੇ ਦੇ ਲੇਣਾ ਲੈ ਲੈ ਦੇਣਾ ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰੁ ॥
ਉਤਮ ਮਧਿਮ ਜਾਤੀ ਜਿਨਸੀ ਭਰਿਮ ਭਵੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

It is the teachings of Vedas, which has created the concepts of sin and virtue, hell and heaven, and karma and transmigration. One reaps the reward in the next life for the deeds performed in this life—goes to hell or heaven according to the deeds. The Vedas have also created the fallacy of inequality of caste and gender for the world. AGGS, M 2, p 1243.

ਮਿਹਰਵਾਨ ਮਉਲਾ ਤੂਹੀ ਏਕੁ ॥ ਪੀਰ ਪੈਕਾਬਰ ਸੇਖ ॥
ਦਿਲੁ ਕਾ ਮਾਲਕੁ ਕਰੇ ਹਾਕੁ ॥ ਕੁਰਾਨ ਕਤੇਬ ਤੇ ਪਾਕੁ]

The Merciful One is the only Emancipator (*Maula*), not the holy men (*pir* and *sheikh*), or Prophet. The Master of every heart, Who delivers justice, is beyond the description of the Quran and other Semitic texts. AGGS, M 5, p. 897.

3. Reverend has quoted a stanza from “Dasam Granth”, which he ascribes to Guru Gobind Singh whom he erroneously calls “Padshahi 20.” He is also in error when he claims that this stanza is from “Granth Sahib.”

Dasam Granth is not the work of Guru Gobind Singh; rather it was the British East India Company, which hired the Mahants (priests/monks) of Takhat Patna to write Dasam Granth. Dasam Granth has been the favorite tool of Christian missionaries and Hindu writers for the misinterpretation and distortion of Sikhism. That is why Reverend Zekveld has attributed this passage from Dasam Granth to Guru Gobind Singh, though he is not sure what he is talking about. The British authorities and missionaries played a major role in the subversion of Nanakian philosophy. After the annexation of Punjab Kingdom, the British authorities kidnapped Maharaja Dalip Singh, merely a ten-year-old boy from his mother, placed him in the custody of missionaries, and then converted him to Christianity. The British took control of gurdwaras (Sikh places of worship) and made Hindu priests and caretakers their in-charge whereas not a single Hindu temple or a mosque was touched in the entire British Indian Empire.

There is no evidence that Dasam Granth was found in Punjab or Delhi in the eighteenth century. There is also no evidence that in the eighteenth century Aad Guru Granth Sahib was not given exclusive preference over the bani (composition) of Guru Gobind Singh. Prior to John Malcolm’s mention of Dasam Granth in his *Sketch of the Sikhs* published in 1810, there is no reference to it either in Sikh or non-Sikh sources (Muslim and European). However, by 1890 there were 32 Dasam Granths circulating in the Amritsar area. The presently published Dasam Granth (1902) was created by the Sodhak Committee made-up of British cronies (1895-1897) to bring it into closer conformity with the “Granth” floated by the British in the late eighteenth century prepared by Nirmalas/Mahants (Nawal Singh, Dayal Singh and Sukha Singh) at Takhat Patna.¹³ The “Patna Granth” was implanted in the East India Company Library by Colebrook and Charles Wilkins and used by John Malcolm to write his *Sketch of the Sikhs* in 1810.¹³ Devanagari version of this “Granth” was written in February 1847 after the Sikhs lost the first Anglo-Sikh War (Second treaty with Lahore, December 16, 1846 at Bhairowal when the British became virtual masters of Punjab). Treacherous Sardar Tej Singh (a Brahman) was the chief of the regency council when this Devanagari Dasam Granth was created. In recognition of his services, the title of Raja was conferred on him on August 7, 1847.¹³

Takhat Patna came under the control of East India Company near the end of eighteenth century. The revenue records of Patna treasury show that Nirmalas/Mahants of Takaht Patna were

provided with pension and opium from 1814 onwards by the East India Company¹³.

Why did the Christian missionaries convert Maharaja Dalip Singh to Christianity? How much of the brainwashing tactic was applied? Were these missionaries trying to duplicate the lessons learnt from their past successes of first going after converting the King and then expecting the rest of the masses to follow suit? The case in point is the example of conversion of Emperor Constantine and thereafter imposing Christian faith on the subjects through threats and force. Little did the missionaries realize that in Nanakian philosophy the real sovereign is God, and not an earthly monarch! A Sikh owes his/her allegiance to God and Guru. And that is why the abominable act of converting Maharaja Dalip Singh failed to follow through the en-masse conversion of Sikhs, except for a few solitary examples.

4. The Reverend stated: “*This begs the question, of course, “If God is without fear and enmity,” then why is it that the Sikh fears doing bad? How do they account for their own deep spiritual unrest? Moreover, how does one account for what we read in their own writings that God cuts the head of the devil? Note these lines from the Padshahi in the Granth Sahib.*”

I have already dealt with the last part of this statement about Guru Gobind Singh and Dasam Granth. The Reverend asks, “Why the Sikhs fear doing bad things if their God is without fear and enmity?” The answer to this question is on the opening page of AGGS in the first stanza of Guru Nanak’s composition Jap. The primary purpose of human life is to be one with God by becoming a *gurmukh* (a God-centered being), which requires living in harmony with God’s *Hukam* (Universal Law). Moreover, civilized society demands of its members to be law-abiding and upright citizens. Sikhs, who have been misled about Gurmat, are the ones who suffer from spiritual unrest, not the ones who understand and practice Gurmat. Moreover, if the Reverend would look around, he will find that spiritual unrest is everywhere, especially among the Christians!

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲ॥

ਹੁਕਮ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ॥

How could one become a *sachiaara* (Godlike), a God-centered being (*gurmukh*) and how could one get rid of ignorance and falsehood? “By living in harmony with *Hukam* (Universal Law),” says Nanak. AGGS, Jap 1, p 1.

5. According to the Reverend: *The concept of “grace” here must also be understood in the context of Hinduism. Because Sikhism is a particular kind of “guru cult,” an adequate concept for their term of grace is “darshan” or “the guru’s glance”.*

Here the Reverend has given a literal interpretation of “grace”. Grace in Nanakian philosophy (Gurmat) means the benevolence of the Creator towards the creation. The very act of creation is grace. Being born as a human being is grace. The Creator has endowed mankind with superior intellect, critical thinking/discerning intelligence and conscience; this is what

grace means in Gurmat.

ਅਵਰ ਜੋਨਿ ਤੇਰੀ ਪਨਿਹਾਰੀ ॥ ਇਸੁ ਧਰਤੀ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਸਿਕਦਾਰੀ ॥

O human being, other living beings are at your service and you are their commander on this Earth. AGGS, M 5, p 374.

ਇਉ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥

ਮਨ ਹਰਿ ਜੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲਿ ਹੈ ਗੁਰਮਤੀ ਰੰਗੁ ਮਾਣੁ ॥

“O my mind, the Universal Light (God-consciousness) is within you, recognize your roots—the source of your origin—the Primordial Energy. God is with you, enjoy yourself by reflecting on Guru’s teachings” so says Nanak. AGGS, M, 3, p 441.

ਕਰਿ ਕਰਤੈ ਕਰਣੀ ਕਰਿ ਪਾਈ ॥ ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ ਤਿਨਿ ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ ॥

The Creator created mankind and let it free to do as it wills. But how it was accomplished, only the Creator knows.

AGGS, M 1, p 932.

ਮਾਟੀ ਕਾ ਲੇ ਦੇਹੁਰਾ ਕਰਿਆ ॥ ਉਕਤਿ ਜੋਤਿ ਲੈ ਸੁਰਤਿ ਪਰੀਖਿਆ ॥

The Creator fashioned human body from the earthly elements and by some method endowed it with life, wisdom and discerning intellect. AGGS, M 5, p 913.

6. *Talking about his own faith, Reverend Zekveld has made the following claim about Biblical God and Jesus Christ:*

“The Bible says that if we do not begin with Biblical God, neither will we end up with Him. There may be a way that seems right to you, but its end is the way of death. The Biblical God – He is true and living God. The Bible says that all things were created through Jesus Christ, Who is God, who is called Word. The only way we can know the Biblical God, the true living God is by believing in Jesus. God has revealed Himself in Jesus. He (Jesus) has made Him known.”

Nanakian philosophy (the teachings of Aad Guru Granth Sahib—Gurmat) categorically rejects the incarnation of God in human or any living form and the concept of virgin birth, resurrection, demons (Satan) and angels (Holy Ghost) and the Biblical concept of soul and sin. The Commencing Verse of AGGS describes God as ਅਜੂਨੀ (Ajuni), meaning God does not come into anthropomorphic form. Guru Arjan echoed and amplified this view of Guru Nanak about God.

ਸਤਗੁਰੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਇ ॥ ਮਾਨੁਖ ਕਾ ਕਰਿ ਰੂਪੁ ਨ ਜਾਨੁ ॥

Satguru (God) is Niranjana — beyond Maya (without material content). Do not believe that It is in the form of man.

AGGS, M 5, p 895.

ਸੋ ਮੁਖੁ ਜਲਉ ਜਿਤੁ ਕਹਹਿ ਠਾਕੁਰੁ ਜੋਨੀ ॥

May that mouth burn which says that God incarnates.

AGGS, M 5, p 1136.

Contrary to the Christian belief that human beings are born sinners, Gurmat makes it abundantly clear that the Creator blesses human beings with God-consciousness. It is only when one loses touch with God-consciousness and becomes alienated—then that one commits a sin.

ਇਉ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥

“O my mind, the Universal light (God-consciousness) is within you, recognize your roots—the source of your origin,” so says Nanak. AGGS, M 3, p 441.

People do not become virtuous or sinners by calling them so. It is their deeds that determine whether they are virtuous or sinners. It is their deeds that determine their union or separation from God. One reaps what one sows.

ਜੈਸਾ ਕਰੇ ਸੁ ਤੈਸਾ ਪਾਵੈ ॥ ਆਪਿ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਵੈ ॥

One gets reward according to what one does, and what one sows, so shall one reap. AGGS, M 1, p 662.

ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਅਪਨਾ ਕੀਆ ਪਾਈ ॥ ਕਿਸੁ ਦੋਸ ਨ ਦੀਜੈ ਕਿਰਤੁ ਭਵਾਈ ॥

We earn what we do day and night. Why blame others, it is our own doings that lead us astray. AGGS, M 5, p 745.

ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ ॥

ਕਰਮੀ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਕੇ ਨੇੜੇ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥

Good and bad deeds determine the relationship with God. According to their deeds some are drawn closer to God, whereas others move away. AGGS, M 1, p 8.

ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ ਭਾਗ ॥

There are two types of human activities, the ones that bring about union with God and others that cause separation from God. AGGS, Jap 29, p. 6.

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥

All are subject to Hukam (Cosmic Law); nothing is exempt from it. AGGS, Jap 2, p 1.

ਮਾ ਕੀ ਰਕਤੁ ਪਿਤਾ ਬਿਦੁ ਧਾਰਾ ॥ ਮੂਰਤਿ ਸੁਰਤਿ ਕਰਿ ਆਪਾਰਾ ॥

The Infinite Creator has fashioned human body with beautiful features from father's semen and mother's blood (eggs). AGGS, M 1, p 1022.

ਮਿਲਿ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਪਿੰਡੁ ਕਮਾਇਆ ॥ ਤਿਨਿ ਕਰਤੈ ਲੇਖੁ ਲਿਖਾਇਆ ॥

Mother and father create a child through sexual union according to the Hukam (Universal Law)—biology of reproduction of life. AGGS, M 1, p 989.

ਜੈਸੇ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਬਿਨੁ ਬਾਲੁ ਨ ਹੋਈ ॥ ਬਿੰਬ ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ ਕਪਰੇ ਧੋਈ ॥

A child can't be produced without the sexual union of mother and father, as clothes can't be washed without water. AGGS, Kabir, p 872

ਜੰਮਣੁ ਮਰਣਾ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਭਾਣੈ ਆਵੈ ਜਾਇ ॥

It is Hukam (cosmic Law), which causes birth and death—birth and death occur according to Hukam (biology of death and birth). AGGS, M 1, p 472.

ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੈ ਬਾਰ ॥

ਜਿਉ ਬਨ ਫਲ ਪਾਕੇ ਭੁਇ ਗਿਰਹਿ ਬਹੁਰਿ ਨ ਲਾਗਹਿ ਡਾਰ ॥

O Kabir, human birth is difficult to attain because a dead person is not born again like a ripe fruit fallen on the ground does not get attached to the branch again.

AGGS. Kabir, P.1366

7. Guru Nanak rejected the type of God described in the Bible, as this God is nothing more than a tribal god, an exclusive God. For Guru Nanak the Creator is “One and Only” and Its creation, mankind is also one whereas belief in Biblical God leads to the balkanization or disintegration of mankind. The thoughts of many sages of diverse background that are compatible with the Gurmat are incorporated in the AGGS, however, there are no quotes from the texts of Semitic and Hindu religions, as these religions are based on the concept of an “exclusive God”. In addition to the millions of gods, Hindus

also believe in a God who communicates only through the Brahmins and then there is a God for the chosen people, the Jews. Christian God is approachable only through his only son Jesus Christ. For the Muslim, Mohammed is the last and final in a long line of Prophets of Allah (God) and they claim that theirs is the only true prophetic religion. The God described in AGGS is easily understandable to all seekers of "Truth" irrespective of their creed, caste, gender, color, ethnicity and geographical considerations. Guru Nanak did not assign any specific name or gender to God. He used the prevalent names of God in usage by both the Hindus and the Muslims without any distinction along with addressing new names of his own. Most often in the AGGS, God is described by Its attributes like Creator, Formless, Transcendent, Omnipotent, Infinite and Ineffable or simply as True One, One or You or *Oh* meaning that or he/she.

ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ ॥ ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ ॥

My Master is One, hey brother, It is One and Only.

AGGS, M 1, p 350.

ਏਕ ਮਹਿ ਸਰਬ ਸਰਬ ਮਹਿ ਏਕਾ ਏਹ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਈ ॥

The true Guru (God) has made me see that the One is in every thing and every thing is in One. AGGS, M 1, p 907.

ਅੰਦਰੁ ਵਿਧਾ ਸਚਿ ਨਾਇ ਬਾਹਰਿ ਭੀ ਸਚੁ ਡਿਠੋਮਿ ॥

ਨਾਨਕ ਰਵਿਆ ਹਭ ਥਾਇ ਵਣਿ ਤਿਉਨਿ ਤਿਭਵਣਿ ਰੋਮਿ ॥

When I realised the True One within, then I saw It without. Nanak, the Almighty pervades everywhere and in every pore of the creation. AGGS, M 5, p 966.

ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਹਾਈ ॥

Hey, fellow seeker there is one Father and we all are His progeny. AGGS, M 5, p 611.

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਐਸਾ ਜਾਣੀਐ ਜੋ ਸਭਸੈ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ ॥

Nanak says, "A True Guru (God) brings all together."

AGGS, M 1, p 72.

ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ ਤੂੰ ਕਿਸੈ ਨ ਦਿਸਹਿ ਬਾਹਰਾ ਜੀਉ ॥

All are partners in Your commonwealth; You do not look at anyone as a stranger. AGGS, M 5, p 97.

ਸਭਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ ॥

Within all there is light and it is Your light which is in all. AGGS, M 1, p 663.

ਅਲਹੁ ਗੈਬੁ ਸਗਲ ਘਟ ਭਤਿਰਿ ਹਿਰਦੈ ਲੇਹੁ ਬੀਚਾਰੀ ॥

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹੂੰ ਮਹਿ ਏਕੈ ਕਹੈ ਕਬੀਰ ਪੁਕਾਰੀ ॥

"Think it over dispassionately that Allah resides within all,"

Kabir proclaims loudly, "The same God is within both Hindus and Muslims." AGGS, Kabir, p 483.

ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ॥ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਬੰਧਪੁ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਭ੍ਰਾਤਾ ॥

You are my father, You are my mother, You are my relative and You are my brother. AGGS, M 5, p 103.

In a hymn addressed to Muslims Guru Nanak says, "The mere fact of subscribing to the faith of Prophet Muhammad ensures nothing, neither paradise nor salvation because Allah is inscrutable."

ਬਾਬਾ ਅਲਹੁ ਅਗਮ ਅਪਾਰੁ ॥

...ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਨ ਜਾਪੀ ਕੇਤਤਾ ਲਿਖਿ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥

...ਪੁਛਿ ਨ ਸਾਜੇ ਪੁਛਿ ਨ ਢਾਹੇ ਪੁਛਿ ਦੇਵੈ ਲੇਇ ॥

ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤਿ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੇ ਕਰਣੁ ਕਰੇਇ ॥

Dear baba (Sir), Allah (God) is Unreachable and Infinite—

beyond human comprehension in totality. No one can even describe the power of Its *Hukam*. Allah does not consult any one when It makes or unmakes, or when It gives or takes away. Allah alone knows Its *qudrat* (nature, cosmos), It alone is the doer. AGGS, M 1, p 53.

ਹਕੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ ਉਸੁ ਸੁਅਰੁ ਉਸੁ ਗਾਇ ॥

ਗੁਰ ਪੀਰੁ ਹਾਮਾ ਤਾ ਭਰੇ ਜਾ ਮੁਰਦਾਰੁ ਨ ਖਾਇ ॥

ਗਲੀ ਭਿਸਤੁ ਨ ਜਾਈਐ ਛੁਟੈ ਸਚੁ ਕਮਾਇ ॥

ਮਾਰਣ ਪਾਹਿ ਹਰਾਮ ਮਹਿ ਹੋਇ ਹਲਾਲੁ ਨ ਜਾਇ ॥

ਨਾਨਕੁ ਗਲੀ ਕੂੜੀਈ ਕੂੜੇ ਪਲੈ ਪਾਇ ॥

To violate or usurp someone's right is like eating pork for a Muslim and cow for a Hindu. The Guru/Prophet would support only if the follower does not make unlawful living. Mere talk does not lead to paradise; salvation lies in right conduct. If you add spice to unlawfully earned food, it does not become lawful (*Halal*). Nanak, falsehood begets only falsehood. AGGS, M 1, p 141.

ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੋ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ ॥

Truth is higher than every thing but higher still is truthful living. AGGS, M 1, p 62.

In the AGGS, God has been described as infinite and ineffable again and again. In totality, God is beyond human reach and comprehension. A finite entity can't define an Infinite Entity. To emphasize this point Guru Nanak says:

ਕੇਤੇ ਆਖਹਿ ਆਖਣਿ ਪਾਹਿ ॥ ਕੇਤੇ ਕਹਿ ਕਹਿ ਉਠਿ ਉਠਿ ਜਾਹਿ ॥

ਏਤੇ ਕੀਤੇ ਹੋਰਿ ਕਰੋਹਿ ॥ ਤਾ ਆਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਕੇਈ ਕੋਇ ॥

How many people are attempting to describe the greatness of God and how many have passed away doing the same? If God were to create as many more as already created, even then they would not be able to describe the greatness of God. AGGS, Jap 26, p 6.

However, Guru Nanak has described many of the attributes of God, which human beings can comprehend and he wants people to practice these attributes in their life so that they could become God-like (*gurmukh*). Guru Nanak's composition on creation makes it abundantly clear that gods and goddesses, karma and transmigration, hell and heaven, reincarnation and religious ceremonies and rituals are the inventions of man, not the creation of God.

ਨਾ ਤਦਿ ਸੁਰਗੁ ਮਛੁ ਪਇਆਲਾ ॥ ਦੇਜਕੁ ਭਿਸਤੁ ਨਹੀ ਖੈ ਕਾਲਾ ॥

ਨਰਕੁ ਸੁਰਗੁ ਨਹੀ ਜੰਮਣੁ ਮਰਣਾ ਨਾ ਕੋ ਆਇ ਨ ਜਾਇਦਾ ॥

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਨ ਕੋਈ ॥ ਅਵਰ ਨ ਦੀਸੈ ਏਕੋ ਸੋਈ ॥

...ਜਾਤਿ ਜਨਮੁ ਨਹੀ ਦੀਸੈ ਆਖੀ ॥

Before the creation of the cosmos there was neither heaven nor Earth nor the under-world. There was neither hell nor heaven nor the destroyer—time. There was neither hell nor heaven nor birth or death nor anyone being born or dying. There was neither Brahma, nor Vishnu nor Shiva. There was no one else except the One and only. ...There was neither caste nor caste based birth. AGGS, M 1, p. 1035.

Moreover, there are other verses in AGGS, which amplify and reinforce Guru Nanak's above-mentioned views.

ਜਬ ਕਛੁ ਨ ਸੀਓ ਤਬ ਕਿਆ ਕਰਤਾ ਕਵਨ ਕਰਮ ਕਰਿ ਆਇਆ ॥

ਅਪਨਾ ਖੇਲੁ ਆਪਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ ਠਾਕੁਰਿ ਰਚਨੁ ਰਚਾਇਆ ॥

When there was no creation, how did the first being inherit

karma? Or who created karma initially? The reality is that it is God, Who created the world. For God creation is a game and It continues to play. AGGS, M, 5, P 748.

ਪੰਚ ਤਤੁ ਮਿਲਿ ਕਾਇਆ ਕੀਨੀ ਤਤੁ ਕਹਾ ਤੇ ਕੀਨੁ ਰੇ॥

ਕਰਮ ਬਧ ਤੁਮ ਜੀਉ ਕਹਿਤ ਹੋ ਕਰਮਹਿ ਕਿਨਿ ਜੀਉ ਦੀਨ ਰੇ॥

You say that the body is made of five elements, but wherefrom were the elements created? You say that the law of karma determines man's fate, but who created the law of karma? AGGS, Kabir, p 870.

ਅਮਲੁ ਕਰਿ ਧਰਤੀ ਬੀਜੁ ਸਬਦੇ ਕਰਿ ਸਚਿ ਕੀ ਆਬ ਨਿਤ ਦੇਹਿ ਪਾਣੀ॥

ਹੋਇ ਕਿਰਸਾਣੁ ਈਮਾਨੁ ਜੰਮਾਇ ਲੈ ਭਿਸਤੁ ਦੇਜਕੁ ਮੂੜੇ ਏਵ ਜਾਣੀ॥

Let your daily actions be the field, sow the seed of Sabad (Word, Truth, and Divine knowledge) and water it daily with truth. Work hard like a farmer and grow a crop of firm belief. O ignorant one, then you would understand the meaning of hell and heaven. AGGS, M1, p 24.

ਜਬ ਲਗੁ ਮਨਿ ਬੈਕੁੰਠ ਕੀ ਆਸ॥ ਤਬ ਲਗੁ ਹੋਇ ਨਹੀਂ ਚਰਨ ਨਿਵਾਸੁ॥

As long as one longs for heaven, there is no communion with God. AGGS, Kabir, p 325.

ਜਿਥੈ ਰਖਹਿ ਬੈਕੁੰਠੁ ਤਿਬਾਈ ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲਾ ਜੀਉ॥

O the Sustainer of all, wherever You keep me, is heaven. AGGS, M 5, p 106.

ਤਹਾ ਬੈਕੁੰਠੁ ਜਹ ਕੀਰਤਨੁ ਤੇਰਾ ਤੂੰ ਆਪੇ ਸਰਧਾ ਲਾਇਹਿ॥

Wherever Your praises are sung is heaven and it is You who kindle devotion in the seeker. AGGS, M 5, p 749.

ਕਉਤਕ ਕੋਡ ਤਮਾਸਿਆ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਸੁ ਨਾਉ॥

ਨਾਨਕ ਕੋੜੀ ਨਰਕ ਬਰਾਬਰੇ ਉਜਤੁ ਸੋਈ ਥਾਉ॥

“Where people are engrossed in worldly pleasures and forget the Almighty, is a desolate place like hell,” says Nanak. AGGS, M 5, p 707.

ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਰਵਿਆ ਮਨ ਤਨ ਮਹਿ ਆਨ ਨ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਵੈ॥

ਨਰਕ ਰੋਗ ਨਹੀ ਹੋਵਤ ਜਨ ਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਲੜਿ ਲਾਵੈ॥

Nanak says, “Who are blessed with the company of saints, are not afflicted with suffering (hell, *nurk*). Their minds and bodies are completely infused with the Omnipresent and they don't see any thing without It.” AGGS, M 5, p 531.

ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਧਾਰਿ ਬੰਧਨਿ ਬੰਧਿਆ॥

ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰ ਮਾਇਆ ਧੰਧਿਆ॥

The pursuit of maya (material comforts) shackles one to the worldly attachments. It is the business of maya, which causes one pain (hell, *nurk*) or pleasure (heaven, *surg*).

AGGS, M 5, p 761.

ਪ੍ਰੇਤੁ ਪਿੰਜਰ ਮਹਿ ਦੂਖ ਘਨੇਰੇ ॥ ਨਰਕਿ ਪਚਹਿ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰੇ॥

The evil person suffers much pain. He suffers spiritual death (hell, *nurk*) in the darkness of ignorance. AGGS, M 1, p 1029.

ਕਵਨੁ ਨਰਕੁ ਕਿਆ ਸੁਰਗੁ ਬਿਚਾਰਾ ਸੰਤਨ ਦੋਊ ਰਾਦੇ॥

ਹਮ ਕਾਹੁ ਕੀ ਕਾਣਿ ਨ ਕਵਤੇ ਅਪਨੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੇ॥

What is hell and what is that silly heaven, the saints reject both. We are not dependent on anybody due to the grace of our Guru (God). AGGS, Kabir, p 969.

Moreover, the concept of salvation in Nanakian philosophy is also different from Semitic and Hindu religions.

ਰਾਜੁ ਨ ਚਾਹਉ ਮੁਕਤਿ ਨ ਚਾਹਉ ਮਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕਮਲਾਰੇ॥

ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸ ਸਿਧਿ ਮੁਨਿ ਇੰਦ੍ਰਾ ਮੋਹਿ ਠਾਕੁਰ ਹੀ ਦਰਸਾਰੇ॥

I don't crave for a worldly kingdom or salvation (going to heaven); I crave for the comfort of God's beautiful lotus feet.* Whereas others search for Brahma, Shiv, Sidhs, Munis and Indra (Hindu deities), I yearn for the glimpse of the Lord. AGGS, M 5, p 534.

* I crave for the comfort of meditating on God's attributes.

ਸੁਰਗ ਮੁਕਤਿ ਬੈਕੁੰਠ ਸਭਿ ਬਾਂਛਹਿ ਨਿਤਿ ਆਸਾ ਆਸ ਕਰੀਜੈ॥

ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੇ ਜਨ ਮੁਕਤਿ ਨ ਮਾਂਗਹਿ ਮਿਲਿ ਦਰਸਨ ਤਿਪਤਿ ਮਨੁ ਧੀਜੈ॥

All want the luxury of heaven through salvation and continuously hope for it. But the devotees who long for a glimpse of God, do not want that salvation, they are satisfied to have a glimpse of Him. AGGS, M 4, p 1324.

ਕਬੀਰ ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਤੇ ਮੈ ਰਹਿਓ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਰਸਾਦਿ॥

ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੀ ਮਉਜ ਮਹਿ ਰਹਉ ਅੰਤਿ ਅਰੁ ਆਦਿ॥

Kabir says, “The merciful true Guru (God) has saved me from the temptations of heaven and the fear of hell. I am enjoying the pleasure of being at His lotus feet continuously.” AGGS, Kabir, p 1370.

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ॥

He, who abides by God's Will, is a liberated person—one who obtains salvation (jiwan mukta). AGGS, M 5, p 275.

ਅਨਦਿਨੁ ਜਾਗਿ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਈ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਗਤਿ ਅੰਤਰਿ ਪਾਈ॥

He, who remembers God all the time, becomes a *jiwan mukta* by seeking within. AGGS, M 1, p 904.

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋ ਆਖੀਐ ਮਰਿ ਜੀਵੈ ਮਰੀਐ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਹਰਿ ਜਗੁ ਦੁਤਰੁ ਤਰੀਐ॥

Nanak says, “One crosses the ocean of worldly temptations when the true Guru unites one with God. Such a one who obtains freedom from the influence of haumain (self-centeredness) is called *jiwan mukta*.” AGGS, M 4, p 449.

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ ॥ ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ॥

It is service to others that earns seat in God's court.

AGGS, M 1, p 26.

8. Another major difference between Nanakian philosophy and other religions is the concept of soul. In Nanakian philosophy soul is God, the Transcendent One that permeates the entire cosmos and it is called as *jyoti* (light), *atma or jio* (spirit), *sabad-surat* (God-consciousness) and moral principles that guide life (conscience). Guru Nanak rejected the idea that soul is something separate from God and that it leaves the body after death to receive punishment or reward depending upon the person whose body it inhabits.

ਇਕ ਦਭਹਿ ਇਕ ਦਬੀਅਹਿ ਇਕਨਾ ਕੁਤੇ ਖਾਹਿ ॥

ਇਕਿ ਪਾਣੀ ਵਿਚਿ ਉਸੁਟੀਐ ਇਕਿ ਭੀ ਫਿਰਿ ਹਸਣਿ ਪਾਹਿ ॥

ਨਾਨਕ ਏਵ ਨ ਜਾਪਈ ਕਿਥੈ ਜਾਇ ਸਮਾਇ ॥

“After death some bodies are burnt, some are buried and some are left to be devoured by animals/birds (dogs). Some are thrown in water while others are thrown in a dry well. There is no evidence/proof where the so-called soul ends after these different methods of disposal of the dead body,” opines Nanak. AGGS, M 1, p 648.

ਮਤੁ ਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਇ ਅਗੈ ਪਾਇਸੀ ॥ ਜੇਹੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ਤੇਰਾ ਹੋਇਸੀ ॥

Do not believe that the benefits of deeds performed in the current life will be rewarded in the next world.

AGGS, M 1, pp 729-730.

ਸਭਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ ॥
Within all there is light (God-consciousness) and it is Your light which is in all. AGGS, M 1, p 663.

ਏਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨੰ ਸਰਬ ਦੇਵਾ ਦੇਵਾ ਤ ਆਤਮਾ ॥

ਆਤਮਾ ਬਾਸੁਦੇਵਸਿ ਜੇ ਕੋ ਜਾਣਾ ਭੋਉ॥

ਨਾਨਕ ਤਾਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥

The “One Creator” sustains all and the “Sustainer” is also the Atma within all. In other words Atma is the Transcendent One. Nanak is at the service of one who understands this mystery, as such a person is God-like. AGGS, M 1, p 1353.

ਆਤਮ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਾਮ ਮਹਿ ਆਤਮੁ ॥

God is in soul and soul is in God. AGGS, M 1, p 1153.

ਇਉ ਕਰੈ ਨਾਨਕੁ ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥

“O my mind, the Universal light is within you, recognize your roots—the source of your origin—the Primordial Light—Energy,” so says Nanak. AGGS, M 3, p 441.

ਸਭਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ ॥

Within all there is light and it is Your light which is in all.

AGGS, M 1, p 663.

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸੁਖੁ ਉਪਜੈ ਪ੍ਰਭ ਰਾਤਉ ਸੁਖ ਸਾਰੁ ॥

One obtains comfort through *sabad-surat* (God-consciousness) by imbibing God’s excellences, which are the source of bliss. AGGS, M 1, p 62.

ਬੇਣੀ ਕਰੈ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਭਗਤਹੁ ਮਰਨ ਮੁਕਤਿ ਕਿਨਿ ਪਾਈ ॥

“Listen o enlightened beings (*bhagtoh*, ਭਗਤਹੁ),” warns Beni, “Who finds salvation after death?” In other words salvation is achieved while being alive by living in harmony with *Hukam*. AGGS, Beni, p 93.

Besides, the Sikh Gurus rejected the notion of past life or the life after death, and made it abundantly clear that the present life is the only chance to realize God. For example:

ਸੁਣਿ ਮਨ ਮਿਤ੍ਰੁ ਪਿਆਰਿਆ ਮਿਲ ਵੇਲਾ ਹੈ ਇਹੁ ॥

ਜਬ ਲਗੁ ਜੋਬਨਿ ਸਾਸੁ ਹੈ ਤਬ ਲਗ ਇਹੁ ਤਨ ਦਿਹੁ ॥

O my mind, my dear friend, this is the time for you to meet the Creator. Moreover, this opportunity will last only as long as the body is healthy and full of vitality. AGGS, M 1, p 20.

ਇਹੀ ਤੇਰਾ ਅਉਸਰੁ ਇਹੁ ਤੇਰੀ ਬਾਰ ॥ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਤੂੰ ਦੇਖੁ ਬਿਚਾਰਿ ॥

This is your only opportunity, this is your only turn to meet God, ponder and seek within. AGGS, Kabir, p 1159.

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹੁ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

Take advantage of your birth as a human, this is your only opportunity to meet God. AGGS, M, 5, p 378.

ਆਗਾਰਾ ਕੂ ਤ੍ਰਾਪਿ ਪਿਛਾ ਫੇਰਿ ਨਾ ਮੁਹਭਝਾ ॥

ਨਾਨਕ ਸਿਝਿ ਇਵੇਹਾ ਵਾਰ ਬਹੁੜਿ ਨਾ ਹੋਵੀ ਜਨਮਝਾ ॥

“Don’t look to the past, make efforts to make your future life successful by meeting God, because you won’t be born again,” says Nanak. AGGS, M, 5, p 1096.

ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਬਹੁਰਿ ਨਹ ਪਾਵਹਿ ਕਛੁ ਉਪਾਉ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਕਰੁ ਰੇ ॥

ਨਾਨਕ ਕਹਤੁ ਗਾਇ ਕਰੁਨਾਮੈ ਭਵਸਾਗਰ ਕੈ ਪਾਰਿ ਉਤਰੁ ਰੇ ॥

“You won’t be born again, take some measures to obtain salvation right now. Praising the Merciful One, will take you across the ocean of worldly temptations,” says Nanak.

AGGS, M 9, p 220.

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹੁ ਦੇਹੁ ਸੰਜਰੀਆ ॥

This is your chance to meet the Lord of the universe, meet Him. It took a very long time for the human body to evolve through many evolutionary stages. AGGS, M 5, p 176.

The reverend has also made errors in the interpretation of the opening verse of AGGS, which is the foundation of Nanakian philosophy.

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ

ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

One and Only That is Infinite – Truth is Its name, Creator, Omnipresent, Sovereign, Without enmity, Timeless Entity (unaffected by time), Beyond birth and death, Created by Itself, Enlightener and Bounteous. AGGS, Opening Verse, p 1.

Further down on the same page in the beginning of his composition of Jap, Guru Nanak has used the word *Sach*, meaning Truth for God and has emphasized its Eternal nature.

ਆਇ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥

“Truth is primordial, It existed in the primal age, It exists now and It will exist forever,” proclaims Nanak.

AGGS, Jap, p 1.

Then in the first stanza of Jap he has explained the purpose of human life by asking:

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲ ॥

ਹੁਕਮ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥

How could one become a *sachiara* (Godlike), a God-centered being (*gurmukh*) and how could one get rid of ignorance and falsehood? “By living in harmony with *Hukam* (Universal Law),” says Nanak. AGGS, Jap 1, p 1.

How could one get rid of ignorance and falsehood? Through knowledge based on Truth. When the yogis asked Guru Nanak:

ਤੇਰਾ ਕਵਣੁ ਗੁਰੂ ਜਿਸ ਕਾ ਤੂੰ ਚੇਲਾ ॥ ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ ॥

“Who is your Guru or whose disciple are you?” “Sabad (Truth, Divine knowledge) is the Guru and my mind, which is focussed on the Sabad and comprehends it, is the disciple,” replied Guru Nanak. AGGS, M 1, pp 942-43.

For Guru Nanak, God is knowledge and the source of all knowledge. God’s creation, the Cosmos is the laboratory where one gathers this knowledge. What is needed to understand *Hukam*? It is knowledge based on Truth. So a *sachiara* is one who understands the *Hukam*. Who understood the *Hukam*, Galileo or the Pope? In our opinion it was Galileo who understood the *Hukam*, which makes him a *sachiara*. A *sachiara* (*gurmukh*) is called *jivan mukta* (liberated one)—one who is one with God and this is called salvation in Nanakian philosophy.

9. Guru Nanak rejected the notion that God performs miracles. God according to Guru Nanak is a Rational Being. The Cosmos is sustained and supported according to God’s *Hukam* (Universal Law). Everything is subject to *Hukam* and nothing is beyond it. Every action and reaction and happening occurs according to *Hukam*. *Hukam* is immutable and it controls the entire activity of the Cosmos. It is the ignorance of *Hukam*, which makes people say that such a phenomenon or happening

is a miracle.

ਜੱਤ ਉਪਾਇ ਵਿਚਿ ਪਾਇਨੁ ਕਰਤਾ ਅਲਗੁ ਅਪਾਰੁ ॥

God creates all, fills all and is yet the Infinite Creator is unattached. AGGS, M 1, p 937.

ਤੂੰ ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਤੇਰਾ ਸਭੁ ਹੋਇ ॥ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥

ਤੂੰ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਾਣਹਿ ਸੋਇ ॥

You are the creator and You create every thing. There is no second one equal to You. You continuously take care of them according to their needs. AGGS, M 4, pp 11-12.

It is God's *Hukam* (Cosmic Law), which controls the working of the creation and it is immutable and ineffable.

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ ॥

...ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੇ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕੋਇ ॥

Every thing is created according to *Hukam*, but the *Hukam* is inexplicable (in totality). Every thing is subject to *Hukam* and nothing is beyond it. AGGS, M 1, p 1.

Belief in Biblical God requires blind faith (no place for logical thinking or questioning) whereas Guru Nanak insists on *bibek budhi* (discerning intellect/critical thinking).

ਅਕਲੀ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ ਅਕਲੀ ਪਾਈਐ ਮਾਨੁ ॥

ਅਕਲੀ ਪੜ੍ਹਕੈ ਬੁਝੀਐ ਅਕਲੀ ਕੀਚੈ ਦਾਨੁ ॥

Use wisdom and reason in the worship of God and practice of charity. One learns by intelligent reading and earns respect by exercising wisdom. AGGS, M 1, p 1245.

ਬੁਝੈ ਬੁਝਨਹਾਰੁ ਬਿਬੇਕੁ ॥

One who applies discerning intellect can understand the subject in its real perspective. AGGS, M 5, p 285.

ਸੋ ਧਨਵੰਤਾ ਜਿਸੁ ਬੁਝਿ ਬਿਬੇਕੁ ॥

One who is endowed with discerning intellect is indeed a wealthy person. AGGS, M 5, p 1150.

ਪਹਿਲਾ ਵਸਤੁ ਸਿਵਾਇ ਕੈ ਤਾ ਕੀਚੈ ਵਾਪਾਰੁ ॥

First evaluate the goods, then buy or first evaluate an idea or philosophy, then accept it. AGGS M 1, P.1410

ਸਭਸੈ ਉਪਰਿ ਗੁਰੁ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥

Deliberation and discussion on Guru's teaching is the utmost objective for a Sikh. AGGS, M 1, p 1410.

ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ ਰਹਿਤ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰਾ ॥

ਖੋਜੀ ਉਪਜੈ ਬਾਦੀ ਬਿਨਸੈ ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰਾ ॥

I focus my mind on the excellences of the Creator and deliberate on them with a God-centered being (*gurmukh*). Research leads to spiritual progress, while polemics destroy it. O my Guru, the Creator, I am sacrifice to You.

AGGS, M 1, p 1255.

ਜਬ ਲਗੁ ਦੁਨੀਆ ਰਹੀਐ ਨਾਨਕ ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ ॥

“Do not live a life of isolation; interact with others. Keep learning from others and teaching others as long as there is breath of life,” says Nanak. AGGS, M 1, p 661.

Guru Nanak rejected ascetic and celibate life, as it is the householder who sustains human society. He advocated and emphasized active and creative householder life for the realization of God.

ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਜੋ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥ ਕਾਹੇ ਭੀਖਿਆ ਮੰਗਣਿ ਜਾਇ ॥

Why should he beg who claims to be one with God?

AGGS, M 1, p 953.

ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ ਸਦਾਏ ਮੰਗਣ ਜਾਏ ॥ ਤਾ ਕੈ ਮੂਲਿ ਨ ਲਗੀਐ ਪਾਇ ॥

Never touch the feet of those who claim to be gurus and *pirs* (holy men) but live on charity. AGGS, M 1, p 1245.

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥੁ ਦੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੋਇ ॥

One who works hard to make an honest living and practices charity finds the righteous path. AGGS, M 1, p 1245.

Sexual drive is organic; therefore, it is futile to suppress it. Suppression of sexual feelings is fraught with danger, potentially causing deep psychological problems resulting in altered state of personality.

ਬਿੰਦੁ ਨ ਰਾਖਹਿ ਜਤੀ ਕਰਾਵਹਿ ॥

Yogi calls himself *jati* (celibate) but has no control over his sexual drive. AGGS, M 1, p. 903.

ਜਤਨ ਕਰੈ ਬਿੰਦੁ ਕਿਵੈ ਨ ਰਹਾਈ ॥

In spite of all efforts the ascetic cannot control his sexual urge. AGGS, M 1, p. 906.

ਬਿੰਦੁ ਰਾਖਿ ਜੋ ਤਰੀਐ ਭਾਈ ॥ ਖੁਸਰੈ ਕਿਉ ਨ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਈ ॥

If celibacy could lead to salvation then why does not an eunuch obtain salvation? AGGS, Kabir, p. 423.

10. While the custodians of Christianity were investing despots with “divine rights” and the Hindu elite was calling them *Ishwro va Dillishwro va* (the king of Delhi is as great as God).¹⁴ Guru Nanak denounced the bigoted and cruel rulers and their allies. He called for the establishment of *Halemi Raj* (the rule of humility, benevolence and justice). Nanakian philosophy (*Gurmat*) postulates that the ultimate source of spiritual as well as temporal power is Godhead.

ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਰਾਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥

There is no other king except the Almighty. AGGS, M 1, p 836.

ਏਕੋ ਤਖਤੁ ਏਕੋ ਪਾਤਸਾਰੁ ॥

There is one Throne and one King. AGGS, M 1, p 1188.

ਤਖਤਿ ਬਹੈ ਤਖਤੈ ਕੀ ਲਾਇਕੁ ॥ ਪੰਚ ਸਮਾਏ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਇਕੁ ॥

Only a *gurmukh* (God-centered being), who has control over -- lust, anger, greed, attachment and arrogance/self-conceit, deserves to occupy the throne. AGGS, M 1, p 1039.

ਹੁਣਿ ਹੁਕਮੁ ਹੋਆ ਮਿਹਰਵਾਣ ਦਾ ॥ ਪੈ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸੈ ਰਵਾਣਦਾ ॥

ਸਭ ਸੁਖਾਲੀ ਵੁਠੀਆ ਇਹੁ ਹਲੇਮੀ ਰਾਜੁ ਜੀਉ ॥

The Benevolent One has now issued a decree that no one is persecuted. All live happily in peace under the *Halemi Raj*.

AGGS, M 5, p 74.

Guru Nanak found that the masses were confronting three formidable problems: lack of morality (alienation from God) grinding poverty and the tyranny of the ruler.

ਦੁਖੁ ਵਿਛੋੜਾ ਇਕਿ ਦੁਖੁ ਭੂਖੁ ॥ ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤੁ ॥

One pain is the separation from God, second pain is grinding poverty and third pain is the tyranny of the ruler.

AGGS, M 1, p 1256.

Therefore, he launched a campaign to educate the masses to fight these problems.

ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ ॥ ਜਾਇ ਜਗਾਇਨਿ ਬੈਠੇ ਸੁਤੇ ॥

The rulers are like ferocious tigers and their officials as wild dogs, who harass and persecute the innocent subjects.

AGGS, M 1, p 1288.

ਰਾਜਾ ਨਿਆਉ ਕਰੇ ਹਥਿ ਹੋਇ ॥ ਖੁਦਾਇ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਇ ॥

Unless the petitioner bribes, even the king does not accept

the petition. If someone petitions in the name of God (justice), nobody listens. AGGS, M 1, p 350.

ਰਾਜੇ ਧਰਮੁ ਕਰਹਿ ਪਬਰਾਇ ॥ ਆਸਾ ਬੰਧੇ ਦਾਨੁ ਕਰਾਇ

The kings perform religious duties for selfish interests and practice charity for heavenly rewards. AGGS, M 1, p 1024.

ਅੰਧੀ ਰਯਤਿ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ ਭਾਹਿ ਭਰੇ ਮੁਰਦਾਰੁ ॥

The blind (ignorant) populace is exploited and victimized by official corruption. AGGS, M 1, p 468.

ਖੜੀਆ ਤ ਧਰਮੁ ਛੋਡਿਆ ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ ਗਰੀ ॥

ਸਿਸਟਿ ਸਬ ਇਕ ਵਰਨ ਹੋਈ ਧਰਮ ਕੀ ਗਤਿ ਰਹੀ ॥

The *Khatri*s have abdicated their duties. Instead, they have adopted the language and manners of their masters (Muslims) whom they call *malesh* (the polluted ones) in private. The whole society has degenerated so much that no one pays attention to moral obligations. AGGS, M 1, p 663.

ਗੁਰੂ ਬਿਰਾਹਮਣ ਕਉ ਕਰੁ ਲਾਵਹੁ ਗੋਬਰਿ ਤਰਣੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਧੋਤੀ ਟਿਕਾ ਤੈ ਜਪਮਾਲੀ ਧਾਨੁ ਮਲੇਛਾਂ ਖਾਈ ॥

...ਛੋਡੀਲੈ ਪਾਖੰਡਾ ॥

You (*Khatri* official) are taxing the cow and Brahman whom you worship; you are mistaken if you think that cow-dung-coating of your kitchen would absolve you of your sins. You wear a mark on your forehead, a *dhoti* (cloth worn around the waist) and tell beads, but you are working for the *malesh* to make a living. Give up this hypocrisy! AGGS, M 1, p 471.

Commenting on the atrocities committed on the Hindu masses by the bigoted Muslim rulers, Guru Nanak exposed the nexus between Muslim rulers and the *Khatri*s and Brahmins in a biting political satire. It was the Muslim ruler, who was responsible for the persecution of Hindu masses, but it was the *Khatri* officials who executed the orders of their master, and the Brahman priests approved the doings of the *Khatri*s.

ਮਾਣਸ ਖਾਣੇ ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਜ ॥ ਫੁਰੀ ਵਗਾਇਨਿ ਤਿਨ ਗਲਿ ਤਾਗ ॥

ਤਿਨ ਘਰਿ ਬੁਹਮਣ ਪੂਰਹਿ ਨਾਦ ॥

The man-eater performs *Namaz* (Muslim prayer). The one who carves out the flesh for him wears the sacred thread around his neck (*Khatri*). The Brahman blows the conch in the *Khatri*'s house to sanctify his doings. AGGS M 1, P.471

11. The followers of Biblical God long for the heaven where Jesus resides with his Father whereas Guru Nanak says that our planet, Earth is the place for the *gurmukh* (God-centered being).

ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਰਤੀ ਸਾਚੈ ਸਾਜੈ ॥

It is for the *gurmukh* that the True One has fashioned this Earth. AGGS, M 1, p 941.

ਧਰਤਿ ਉਪਾਇ ਧਰੀ ਧਰਮ ਸਾਲਾ ॥

The earth was created to practice righteousness.

AGGS M 1, P.:1033

ਸਚੇ ਕੀ ਸਿਰਕਾਰ ਜੁਗ ਜੁਗ ਜਾਣੀਐ ॥ ਹੁਕਮੁ ਮੰਨੈ ਸਿਰਦਾਰ ਦਰਿ ਦੀਬਾਣੀਐ ॥

ਫੁਰਮਾਨੀ ਹੈ ਕਾਰ ਖਸਮਿ ਪਠਾਇਆ ॥

The government of the True one is Eternal. One who obeys the *Hukam* (Cosmic Law) of the Commander is honored. The Master has created the human being to obey the *Hukam*.

AGGS, M 1, p. 142.

Solution to Human Predicament;

There are two types of human activities, the ones that bring about union with God and others that cause separation from God.

ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ ਭਾਗ ॥

There are two types of human activities, the ones that bring about union with God and others that cause separation from God. AGGS, Jap 29, p 6.

Those who find union with God are called *gurmukhs* (God-centered beings) and ones who are separated from God are called *manmukhs* (self-centered beings). A *gurmukh* is a person, who dwells on God's attributes constantly and lives in harmony with *Hukam* whereas a *manmukh* is a degenerate person who does every thing according to his/her own will.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੇ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੈ ਰਹੈ ਸਮਾਏ ॥

A *gurmukh* sings the praises of the True One and dwells on Its attributes constantly. AGGS, M 1, p 942.

ਹੁਕਮੇ ਸੇਵੇ ਹੁਕਮੁ ਅਰਾਧੇ ਹੁਕਮੇ ਸਮੇ ਸਮਾਏ ॥

A *gurmukh* remembers the *Hukam*, obeys it and lives in harmony with it. AGGS, M 4, p 1423.

ਸੋ ਕਿਉ ਅੰਧਾਂ ਆਖੀਐ ਜਿ ਹੁਕਮੁ ਅੰਧਾ ਹੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੁ ਨ ਬੁਝਈ ਅੰਧਾ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥

Why call someone blind who is naturally blind? Blind is one who does not understand the *Hukam*. AGGS, M 2, p 954.

ਜੋ ਤਿਸ ਭਾਵਾ ਸੋ ਨਿਹਰਚਉ ਹੋਵੈ ॥ ਮਨੁਮੁਖੁ ਆਪੁ ਗਣਾਏ ਰੋਵੈ ॥

Whatever God wills is inevitable, but a *manmukh* (self-centered person) thinks otherwise—that he/she can do whatever he/she wants, comes to grief. AGGS, M 1, p 1034.

ਮਨੁਮੁਖੁ ਅੰਧਾ ਅੰਧੁ ਕਮਾਏ ॥

Blinded by *haumai* (self-centeredness), a *manmukh* continues treading on the unrighteous path.

AGGS, M 3, p 1068.

A *gurmukh* sees God everywhere and in each living being whereas a *manmukh* is blind to God. *Gurmukh's* actions are consistent with God's *Hukam* whereas *haumai* (self-centeredness) controls *manmukh's* actions. *Nankian philosophy (Gurmat)* advises us not to become slave to *haumai* and the five passions – sexual drive, anger, greed, attachment and arrogance/self-conceit.

ਪੰਚ ਦੂਤ ਮੁਹਰਿ ਸੰਸਾਰਾ ॥ ਮਨੁਮੁਖੁ ਅੰਧੇ ਸੁਧਿ ਨ ਸਾਰਾ ॥

Human behavior and actions are governed by the five passions, but an ignorant *manmukh* does not understand this fact.

AGGS, M 3, p 113.

Aad Guru Granth Sahib advises us again and again with urgency to make *haumai* and the five passions subservient by exercising restraint, so that we may channel our energies and talents to positive thinking and creative activities. One who achieves this objective conquers worldly temptations.

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਰੁ ਲੋਭ ਮੋਹ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਅਹੰਮੇਵ ॥

ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਗਤੀ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਗੁਰਦੇਵ ॥

Nanak surrenders to God and prays for guidance to overcome the deleterious effects of lust, anger, greed, attachment and arrogance/self-conceit AGGS, M 5, p 269.

ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ ॥

O yogi, make your order (Ae Panth) universal brotherhood and subdue your mind to conquer the worldly temptations.

AGGS M 1, P.6

Hope is not lost for a manmukh. God is gracious, loving and forgiving. By following Guru's way of Naam Simran (constant focus on God's attributes), a manmukh can find the way to God.

ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤੋ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਚੇਤ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪੰਚ ਚੋਰ ਆਰੈ ਭਗੋ ਜਬ ਸਾਧ ਸੰਗੇਤ॥

Constant remembrance of God and the company of gurmukhas overpower the "five thieves"—five passions.

AGGS, M, 5, p. 810.

Praying to God with great humility and deep love cleans the inner self of impurities. This process gives one the inner strength to control one's passions and haumai. Slowly and steadily one progresses to a stage of spiritual advancement where haumai and the five passions are restrained and one becomes a gurmukh.

Conclusion:

The God as presented in the Aad Guru Granth Sahib is rational, benevolent, loving, merciful, forgiving and the Creator of all. It embraces all seekers of "Truth" with a bear hug, irrespective of their creed, caste, gender, color, ethnicity and geographical consideration.

ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ ਤੂੰ ਕਿਸੈ ਨ ਦਿਸਹਿ ਬਾਹਰਾ ਜੀਉ ॥

All are partners in Your commonwealth and You do not look at anyone as a stranger. AGGS, M 5, p. 97.

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥

Enmity to none, nor we consider anyone stranger, getting along with all is our creed. AGGS, M 5, p. 1299).

It is no wonder that Sikh congregational prayer ends with a plea for the well being of the whole world (ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ, sarbat da bhala).

References:

1. Singh, G.B. Feedback, Sikhpectrum.com, August-October 2005.
2. AGGS= Aad Guru Granth Sahib, 1983 (reprint).
Publishers: Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar. (M = Mahla, i.e. succession number of the Sikh Gurus to the House of Nanak. For the composition of bhagats, M is substituted by the name of the bhagat/bhat for their Bani, P = page of the AGGS).
3. Singh, G.B. Biblical God, Sikhpectrum.com, August-October 2005.
4. Zekveld, Tony. A Comparison between the Two Credo's: Christian and Sikh. Sikhpectrum.com, August-October 2005.
5. Singh, B. Misinterpretation of Gurbani by W.H. McLeod, *Understanding Sikhism Res. J.*, 2002, 4(2), pp. 32-36.
6. Singh, B. Misinterpretation of Gurbani by W.H. McLeod, *Abstracts of Sikh Studies*, 2003, 5(2), pp.72-80; 2003, 5(3), pp.66-78.
7. Singh, B. The Ever-Changing Interpretation of Sikhism by Khushwant Singh, *Sikh Virsa*, 2004, 9 (104), pp. 50-57.
8. Singh, B. Dr. Zidani's Interpretation of Guru Nanak's Thoughts: A Rejoinder, *Sikh Virsa*, 2004, 9 (105), Pp. 56-59; *Abstracts of Sikh Studies*, 2004, 6(4), Pp. 63-74.
9. Singh, B. Misinterpretation of Guru Nanak's Teachings. *Sikh Virsa*, 2005, 10 (110), pp.50-55; 2005, 10 (111), Pp. 55-58; 2005, 10 (112), pp.55-60.
10. Singh, J. *The Sikh Revolution: A Perspective View*, 4th reprint, 1998, p. 105.
11. Singh, S. *The Sikhs in History*, 4th ed., 2001, p. 19.
12. Grewal, J. S. *The Sikhs of the Punjab*, 1994, p. 31.
13. Mann, J. S. *Fresh Look at Text and History of Daasam Granth*, Guru Nanak Memorial Lecture, Punjabi University, December 9, 2003.
14. Narang, G. C. *Transformation of Sikhism*, 5th ed., 1960, p. 98.

[Courtesy Sikhpectrum.com. Ed.]

CANADA BACKS SIKH DAGGER RIGHTS

Canadian Sikhs should be allowed to wear small daggers central to their faith when they go to school, the country's Supreme Court has ruled. In an 8-0 judgement, the court reversed the ruling of a Montreal school board, which banned **Gurbaj Singh Multani** from wearing his dagger, known as a kirpan. The kirpan is deemed sacred by Sikhs as a symbol of power and truth. School authorities banned the kirpan in 2001 after an objection by a parent concerned about pupil security. *Announcing the judgement, the Supreme Court said that a total ban on kirpans violated the country's Charter of Rights.* The charter guarantees total religious freedom within Canada.

Safety debate

"Religious tolerance is a very important value of Canadian society," Justice Louise Charron wrote in the judgement. "If some students consider it unfair that Gurbaj Singh may wear his kirpan to school, it is incumbent on the schools to discharge their obligation to instil in their students this value that is... at the very foundation of our democracy." The government of Quebec had backed the Montreal school board, which imposed the ban. Parents campaigning for tighter restrictions on weapons in school were dismayed by the ruling. "My first reaction as a parent is a feeling of insecurity," Claude Bouchard of the Quebec Federation of Parents' Committees, told Reuters news agency. "As a parent, is the life and safety of a child more important than religious freedom? I think so."

Old tradition



Gurbaj Singh Multani

The ruling did allow some restrictions to be imposed on kirpans worn in public, including limiting their length and keeping them sheathed and worn underneath clothes. Nevertheless, Gurbaj Singh Multani, who was 12 when he was suspended and then removed from his school, welcomed the judgement. "Everybody stood for their rights. I got it. I'm happy," he said outside the court. Orthodox Sikhs have been required to carry kirpans since the 17th century, and insist it is not a weapon. About 250,000 Sikhs live in Canada, with 10% considered orthodox.

BBC News March 3, 2006, International Version

RECOGNITION OF FIVE KAKKARS, A Land Mark in the History of British Columbia

Dr. Raghbir Singh Bains, Surrey, Canada

Victoria; March 20, 2006. After unanimous decision of the Supreme Court of Canada in recognizing the wearing of Kirpan by the Sikh students in educational institutions throughout the country, British Columbia has become the second province in Canada to recognize Vaisakhi and the Five articles of Sikh Faith in

a row. The Province of Manitoba was the first province in Canada to grant such recognition to the Five Kakars of the Sikhs on July 13, 1999. This motion is already underway in the province of Ontario. The motion #49 for recognition of Vaisakhi and the five Sikh Kakars was tabled by Jagrup Singh Brar NDP MLA in the Assembly of British Columbia. The purpose of this motion is to recognize and reaffirm the values of multiculturalism, human rights, equality, racial and religious tolerance in B.C especially the recognition of Vaisakhi and Articles of Sikh Faith..

Sukhdeep Singh (Dave) Hayer, a senior MLA of the BC Liberal party, supported the motion. He retold the history of the Sikhs when Khalsa was initiated by Guru Gobind Singh on the day of Vaisakhi at Sri Kesgarh Sahib in 1699 to stand for justice, dignity of meek and weak. He went on supporting the motion by saying that that B.C. was the first province in Canada to celebrate and pass a proclamation recognizing the 400 years of Guru Granth Sahib Ji in the Golden Temple in Amritsar.

Honorable Minister Micheal De Jong and govt house leader who recently came back from his short visit of Punjab, appreciated the nobility of the Sikh people and paid his tribute to the Sikh pioneers who came to Canada more than a century ago and contributed vigorously to the prosperity of British Columbia. He supported the motion of recognition of Vaisakhi and five Articles of Sikh Faith with full fervor. Harbhajan Singh Lali, a senior MLA of NDP gave a brief account of the excellent and brave history of the Sikhs on this historic day in the Assembly. He was enthusiastic to see this motion passed in the House.

While taking part in the debate, Mary Polak MLA said in the Assembly, "Rare is the initiative that finds support from both sides of this chamber. The values represented by the five Ks are universal. They are values that speak to us as individuals, regardless of our own religion or culture. Truly, the ideals advanced by Guru Gobind Singh are crying out to be embraced by a modern culture that often focuses only on commercial or material success".

Gordon Hogg Government Caucus Chair repeated the motion on behalf of the B.C. Liberal Caucus, "Be it resolved that this house recognizes the importance of the anniversary of the creation of the Khalsa, celebrated every year as the festival of Vaisakhi; and the contributions Canadian Sikhs have made to our country and our province; and that this house also recognize the importance of the Panj Kakkaar: the Kirpan—a ceremonial sword representing indomitable spirit; the Kes—unshorn hair, representing a simple life, saintliness and devotion to God; Kangha—a wooden comb worn to represent a clean mind and body; and the Kachha—short breeches, representing hygienic living".

Other Sikh MLA's who strongly supported the motion on recognition of the Articles of Sikh Faith were Harry Singh Bains, Raj Chouhan and their other colleagues. Many of the MLA's mentioned unfortunate story of Komagata Maru when in 1914 its Indian passengers were not allowed to touch an inch of Canadian land and they were forced to leave the Canadian shores. They reminded the people of the message of Guru Gobind Singh regarding commitment to equality, dignity and justice, for he has chosen to respond to the irrational fears of others with great equanimity and patience.

It has been the historic occasion for the Sikhs worldwide when a new history has been created by the Provincial Assembly of British Columbia. All the MLA's who took part in debate started their address by saying Waheguru Ji Ka Khalsa, Waheguru Ji Ki Fateh ! The gallery was fully occupied by the Sikhs hailing from throughout Canada to say thank you to the legislators who made this happen. Amusingly, all the Kirpan wearing visitors were allowed for the first time to enter the assembly without asking them to take the Kirpan off. All the 19 MLA's from ruling and opposition party who took part in one hour debate supported the motion with one voice. It was the historic day when both ruling party and opposition party congratulated each other for bringing the motion on five Articles of Sikh Faith. The motion was unanimously passed by the house of 79 MLA's. For most of the time, House proceedings were chaired by Dy Speaker Sindy Hawkins (Surinder Kaur) who was fare enough to give 3minutes to each speaker in the House.

Sikhism is a religion of Divine love. It is more than 500 years old. It is the youngest religion in the world with over 25 million followers living in 157 countries of the world. The Sikh identity, especially for those who live elsewhere other than in India, is so marked by external and visible signs that sometimes people don't see them and their beliefs for what they truly are. Sikh religion requires its practicing followers (Amritdhari-baptized Sikhs) to wear five articles of Sikh faith. These integral and indispensable articles constantly remind the commitment of the follower to universal principles of justice, peace and equality. Sikh religion teaches pacifism and encourages respect for other religions. Wearing of the Articles of Sikh faith for the devout Sikhs is held a sacred religious belief and is not capricious.

With passing of the unanimous motion in recognition of both Vaisakhi and five Sikh Kakars, a new responsibility has fallen on the shoulders of the Sikh community who have already contributed immensely in the social, economic, academic and political fields of the country. Now the Sikhs need to contribute more diligently and positively in a different way towards development of British Columbia and Canada. This will be an opportunity for them to create awareness about Sikhism and paying a great tribute to the pioneers who worked hard for future of their posterities to live in Canada with peace and dignity.

TRANSFORMATION IN SMALL STEPS

What's become of Langar and how do we revive the original spirit?

Gurmeet Kaur, Atlanta GA

When Guru Nanak started the tradition of Langar upon his return to Kartarpur; it was meant to be its literal meaning: 'The Anchor' to bind the community together under the principles of *Vand Chhakana*. A simple diet of produce and water, which would not only satiate the basic dietary need of the visitors, but of the needy, the servers and the Guru alike, in their physical, mental and spiritual quest. *Guru Ka Langar* since then embarked on its journey enriched by the sweetness of Mata Khivi, the dedication of Bhai Manjh, the humility of Emperor Akbar, and the revival of the true spirit of the principle of Langar by Bhai Nand Lal Ji.

Whatever the transformation, the basic principles remained the same. Langar was kept simple. It was there for everyone to partake. Needy people knew where to go to satisfy their hunger if they could not provide for their family, and the community was

bound together. Unfortunately, today in the Diaspora, Langar is losing its meaning. It has lost most of its original characteristics. Let us see how.

1. Langar today is anything but the simple nutritious food it was intended to be.
2. It is not reaching the truly needy and homeless.
3. It has become a burden and in some cases a competition.
4. The Spirit of gratefulness and appreciation with which it is received is gone.

Simple and Langar are antonyms today. Loaded with ghee and oils, deep fried items, dairy, sugars, spices, refined white flour and artificial colors, our Langar today is complicated and refined Indian cuisine. You feel like you are eating fancy Indian Restaurant food only on the floor and in Styrofoam plates. You are virtually unable to move after you stuff yourself with Langar on Sunday afternoons. Was that Guru Nanak's intention for Langar?

And by the way, what happened to feeding the needy and homeless? Do they even know that something like Langar exists? Granted, often in North America Gurdwaras are not located in areas surrounded by people having to beg for food. However, even the leftover food is usually distributed among the Sangat instead of being carried to shelters or low-income areas.

In the past Langar was prepared from the collaborative dasvandh and by the sangat pooling in physical sewa together complete with humility and dedication. Today in many western Gurdwaras, it has become the responsibility of individual families as they take turns providing the sewa. In the quest to show off their skills and resources, Langar has become so elaborate that some people are scared to take the responsibility for fear of not being able to meet expectations. This, in turn, means that a limited number of families keep getting assigned to the sewa. The pleasure and gratitude of doing sewa for the Sangat then becomes a burden every time they have to take their turn.

Another complication is that we produce so much non biodegradable trash during Sunday Langars from the North American Gurdwaras that I am certain it contributes to the pollution of our environment, to Nature, and to the Cosmic Physical Entity. The Baani says, "Pavan Guru Paani Pita Maata Dhart Mahat" – Environment is the Guru, Water the Father, Earth is the great mother. Yet, we go out of our way to prepare fancy dishes that are costly both in time and money when we could put that time and money towards buying and washing reusable steel plates.

The spirit of thankfulness in which the Langar is received today is gone. If it is anything less than a lavish party meal done to culinary perfection, you can hear comments being whispered. On the flip side, unnecessary encouragement on elaborate and lavish food deters families who want to keep it simple. Instead they are forced to be *flexible* and keep up with the trend. If we transform the Langar back to a simple daal, whole grain roti and a side of slightly cooked vegetables or a salad, we can easily satisfy our stomachs. We save time, money and effort, which we can spend on spreading the mission of Langar and other useful programs. Besides, we ensure that we are providing only nutritious food to our body, mind and spirit in accordance with the Guru's Hukam:

ਓਨੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋੜੇ ਬੰਧਨਾ ਅੰਨੁ ਪਾਣੀ ਥੋੜਾ ਖਾਇਆ:

They burn away the bonds of the world, who eat a simple diet of grain and water (SGGS – Ang 467)

It is a simple task to incorporate 'serving the needy' element back into Langar. Most Churches have a marquee where they display a Sunday message. We could advertise something to the effect of "Free Nutritious Food For All – Sunday 1-2 PM". A volunteer could be assigned to receive the visitors, explain Sikhi and make sure they are served. What a way to serve the hungry and reach out to the community at the same time! In addition we could advertise in other venues like homeless shelters, local food banks, offices and universities campuses (you can find a lot of hungry; short of money and, eager to learn students).

Also, by doing this we will alleviate the evils of competition and the problems that arise at times when Langar becomes a burden. If the Langar was going to be just the three items of daal, roti and vegetables, it will be so much easier that more people will be willing to sponsor it. *Fortunately, in spite of the shortcomings, to a great extent Langar today is still the anchor that holds the community together; which gives us the chance and hope to revive it completely in its true meaning as Bhai Nadlal Ji did.*

For readers who are not familiar with the context; during Guru Gobind Singh's time Langar did take a ritualistic flavor. They were offered only after a whole sequence of ceremonies, i.e. Path and Ardaas. It also was opened only at meal times when all the dishes were ready. Bhai Sahib felt that the spirit of Langar needed revival. So he opened Langar at his house where, irrespective of the time of day, whatever food was ready was rationed to any who came. Guru Ji visited Bhai Sahib's Langar and was pleased with the true spirit.

And now it is time for us to revive the true spirit and practice of this wonderful tradition. Men, discuss Langar with your families, including its simplicity, impact upon the environmental, and nutritional value as well as the need to provide it in a spirit of dedication to the Sangat and the needy alike. Ladies, stop that competition and let go of the desire for praise of your culinary skills. Add a piece of fruit if you feel the need for sweets at the end of Langar. Don't worry; with the plenty of beans, lentils, legumes available in the market your daal will not be boring. With the array of vegetables, herbs and fruits your sabzi or salad can be simple, highly nutritious yet, colorful with nature's beauty and taste. With whole grain flour available at all grocery stores around the continent; you can make the goodness and wholesomeness of the traditional Langar parshaade felt once more. Gurdwara Management Leaders, talk to the Sangat to make Langar simple. Mandate it. Start a project to fund raise for those reusable steel utensils and build large sinks. Encourage youth to take on the dish cleaning sewa. And, make sure to get those biodegradable dishwashing soaps to protect the water and earth. Youngsters, stop pressuring your parents to cater Pizza and donuts for Langar. It is neither nutritious nor prepared with sewa bhavna (serving devotion); nor are the devotional traditions in preparations observed, i.e. heads uncovered; baani not recited etc.

Let us take whatever steps we as individuals can take on this road to transformation. Let us make the Gurdwaras once again a model that anchors the community, revives our physical, mental and spiritual bodies, and caters to the needy with eco-friendly, nutritious, simple meals.

[About the only practice that is remotely akin to Sikhi in a modern day Gurdwara is Langar and even that, as Bibi Gurmeet kaur has correctly

observed, needs reform, and as she has also commented, "...to a great extent Langar today is still the anchor that holds the community together; which gives us the chance and hope to revive it completely in its true meaning...". Perhaps our Gurdwara reform could start with the Langar. ED.]

FUNDAMENTAL QUESTIONS THROWN UP BY THE SUKHI REHABILITATION CASE

1. Mr. **Prakash Singh Badal** is pretending that he does not know about the 'rehabilitation' of so called militants. He has been the Chief Minister of the Punjab for five years up to 2002. His party was aligned to the coalition ruling at the centre. If Mr. Badal does not know it means only one thing that the information was kept away from both the central government and the Punjab government. People are entitled to know who is ruling the country and the Punjab even when elected governments are firmly in the saddle? Was Prakash Singh a 'second class chief minister' whom it was dangerous to trust with such information? Are the people of the Punjab slaves to be ruled over by someone's, faceless and anonymous nominees?
2. It has been a long maintained open secret that the police have been patronizing groups of 'official terrorists.' A **Santokha Kala** group surfaced in Amritsar more than a decade ago and speaking to the international Press made sensational revelations (like 'we are issued identity cards, we are allowed to murder and rob cars, we stay in government guest houses' and so on). **Dalbir** group was exposed in a big way in Patiala a little later. **J. Ribiero**, former DGP Punjab admitted in his book that such gangs were maintained by the police. Now **KPS Gill** and **SS Virk** have admitted as much. It is time to come clean regarding who laid down this policy to recruit 'official terrorists' (did the **Akalis** consent to it), from which funds or activity were their expenses met, who controlled these groups ultimately, who ordered the execution of individuals they were asked to eliminate, were any secret laws enacted to legalise such killings, how many people did they kill, what record is kept of their activities, when did these groups start the killing spree, are they still at it, what are they given for each executions?
3. It has been admitted that there are at least 300 such people who are operating as the '**living dead**.' They are still patronised by the police as is obvious from the concern about their welfare shown by KPS Gill and SS Virk. They are reported to be operating from India and abroad. What tasks are assigned to them? **Was the downing of the Air India Kaniska flight their handiwork as has been recorded in the government records of Canada? Are they causing and promoting friction amongst the Punjabi community abroad?** There is obviously a file on each of them and maybe a full-fledged department is monitoring and guiding their activities. A complete account of their 'accomplishments,' their funding and controlling machinery must be made public so as to avoid serious consequences in future.
4. Prominent politicians of India and the Punjab have been propping up a considerable force of 'god-men' in the Punjab. Today we have at least one per village. Is this a complementary activity to recruiting, training and maintaining a devastatingly effective striking force of officially dead militants, as some knowledgeable people believe? **Who are the 'venerable Babas' who are aiding the government in its task of thus maintaining 'national unity and integrity?'**

5. Can the deeply divided, faction ridden Punjabi society afford to have amongst them hundreds of 'living dead' who are legally not accountable? It must be considered that a large, organised, well-funded force of hundreds of 'legally dead' people is a blind fury in the hands of few officials or a single politician. What havoc are they not capable of creating?
6. At the beginning of the last Akali Dharam Yudh Morcha, **Darbara Singh** the then CM Punjab often gave public statements to the effect that the murderers were coming out of the Gurdwaras and were taking shelter there. In reply **Sant Longowal's** oft repeated and frequently published statement was that the killers issue forth from police stations, stayed in government rest houses and were patronised by the police. All evidence now shows that Longowal was more right. Enough evidence has also emerged in the last two decades to establish that the attack on the Darbar and the indiscriminate killing of thousands of Sikhs including **Sant Jarnail Singh Khalsa Bhinderanwale** was at the behest of some motivated individual who was able to arrange the consent of political India for the venture. This is the underlying cause of the present Prime Minister's apology in the Parliament. **This loudly calls for a full fledged enquiry into the circumstances leading to the armed forces' attack on Darbar Sahib, the destruction of the Akal Takhat, the Sikh Reference Library(?) and the killing of thousands upon thousands of innocent Sikhs.**

[Who are we? We are a group of very ordinary people who have been engaged in investigating Human Rights abuses in the Punjab for over two decades. Our names are: Dr. Sukhjit Kaur Gill, Harshinder Singh Advocate, Prof. Kulbir Singh and Gurtej Singh. We appeal to our representatives in the Punjab Legislature, leaders of various political parties and Media-persons connected with the Punjab to try and get the whole truth out for once and for all.]

Authenticated By (Harshinder Singh Advocate) February 24, 2006

DEAD OR ALIVE?

Chander Suta Dogra, www.Outlookindia.com

Many 'dead' Punjab terrorists are still living. But most of them prefer to stay 'killed'.

Call it a case of dead men walking. But terrorists who were believed to have given up their ghosts years ago are coming back to life in Punjab. While some have been 'reborn' as helpers of top police officers, many others are surfacing in their villages, embarrassing police officials who took credit for killing them. In fact, the Punjab police, widely credited with crushing the Khalistan movement, are virtually scurrying for cover as former terrorists are beginning to roam the countryside once more.

'Dead' terrorists are even challenging the police for declaring them so. **Gurnam Singh of Bundala** village, Ferozepur district, fled the Golden Temple days before Operation Bluestar. In 1994, he was declared killed in an encounter in Ropar district. However, as Gurnam told *Outlook*, "I was living all along under the assumed name of **Surjit Singh** at Mansandwala village in Majitha district. In 1998, the police learned of my true identity and arrested me." But not before the 1994 'killing' had earned the Ropar police a reward and the 1998 arrest fetched promotions for a couple of Tarn Taran police officials. "The then DGP, **P.C. Dogra**, had promised that he would enquire into my 'death', but nothing has happened. If now the police say that my death was a mistake, why did people claim rewards for it?" he asks.

More bizarre is the case of **Harpreet Singh** 'Happy' of the Babbar Khalsa. Not only was he 'killed' in an encounter in 1992, the police even handed over the 'remains' of his cremated body to his kin. His brother **Dalbir Singh** told *Outlook*: "In 1995, we came to know that he was alive and advised him to go to the court to challenge his 'death'." Harpreet petitioned the Punjab and Haryana High Court with his claim of being alive and the court directed the police to enquire into his 'killing'.

But Harpreet is once again on the run. He fears police harassment, he told this correspondent from his place of hiding. Says his advocate **Ranjan Lakhanpal**: "The police have charged him in many false cases, including murder, to get back at him for exposing them." Driven to despair, Harpreet says he would rather be dead. He had compiled a book of his poems called *After I Died*. It's one of the few things the family keeps to remember their son by.

Narain Chaura, a Khalistani currently on bail, says, "The movement is dead. What do they have to fear?" **Jagdish Singh Deeshe** is another terrorist to have been 'killed' in 1993. A police officer was awarded a medal and the Rs 5 lakh award for the 'effort'. In 2004, however, Jagdish fell into the hands of the police and was sent to jail. Twice condemned, he wrote to the President last October for action against the cop who claimed the medal and the cash prize for his 'death'.

That many terrorists believed to have been killed in encounters are living incognito inside and outside Punjab was something diehard Khalistanis, as also human rights organisations, have known for quite some time. What is less known is how the police themselves have illegally 'helped' a chosen few in their rehabilitation. **Sukhwinder Singh 'Sukhi'**, once an 'area commander' of the Khalistan Liberation Force (KLF), was declared dead in police records. But he was found living in Jalandhar under a new name—**Harjit Singh Kahlon**. All the cases against him have been closed as 'untraced', and Sukhi enjoys the patronage of none other than the DGP, Punjab Police, S.S. Virk. As for his rehabilitation package, not only does it include a tours and travel business, but also accommodation in government complexes in Jalandhar and Ludhiana. This when former militants like him are still wanted in old cases of terrorism and have for several years remained proclaimed offenders. DGP Virk says that there are at least 300 such 'rehabilitated' terrorists who have been extended police help because of the assistance they have rendered in fighting terrorism. "They are the unsung heroes who deserve sympathy and gratitude," he says. So what if there is no legal provision to rehabilitate those wanted in serious crimes.

Sarabjit Singh, who was DGP in Punjab police from 1999 to 2000, is livid. Talking to *Outlook*, he said, "The DGP can exercise considerable discretion while recruiting policemen and can relax physical criteria in deserving cases. But the discretion does not extend to waiving the police verification of candidates or recruiting them under false names. Clearly verification of these people was either not done or was fabricated." Besides, he points out, "How can you exonerate these people of the crimes committed by them? The unwritten rule was that terrorists-turned-police informers were to be dealt with leniently. Some, who were not killers, were taken into the police as spos. If their conduct was good, they were inducted as constables but certainly not without proper verification."

Kewal Singh of the Khalistan Commando Force is a cop in Jalandhar now. His family doesn't discuss his past. Outlook visited one such constable at House No.F25 in Chhoti Baradari in Jalandhar. Once the dreaded terrorist Kewal Singh of the KCF, he today wears the respectable veneer of Constable **Satnam Singh**. His wife Manjit Kaur refused to answer any queries except to say that her husband is in the police, but his neighbours did say that Satnam and Sukhi were in touch with each other. Sukhi, in fact, was staying in the same colony till a couple of years ago. He has since shifted to a bigger house in a civilian locality. Other Sukhi associates have also had it good. **Balkar Singh (Bittu)** and **Nimma John** have been recruited into the police. Nimma now works in the intelligence wing of Ludhiana police and goes by the name of **Nirmaljit Singh**. **Tinu Bajwa alias Satbir Singh** is another former terrorist who once operated with Sukhi but who now lives in a police colony in Ludhiana.

Ever since his cover was blown, Sukhi is being closely guarded by the police. When *Outlook* interviewed him in a Chandigarh market, he was accompanied by an armed escort. Asked about it, he says he and his ilk need protection from Khalistanis who may still be active. But, as **Narain Singh Chaura**, a Khalistani currently out on bail, says, "The movement is dead. All its protagonists are toothless. **Daljit Bittu** is the most dreaded of the former terrorists and Sukhi attended his wedding last year. So, what does he have to fear?"

With dead terrorists tumbling out of police cupboards alive, the obvious question is: whose bodies were shown as dead? The Khalsa Action Committee (KAC), a human rights organisation, had compiled a list of 1,838 bodies illegally cremated by the Punjab police during the heyday of terrorism. And activists see a possible link between this list of the missing and the 'dead' terrorists. Meanwhile, for those stuck between death and life, the courts are the only recourse. They are seeking protection from the Punjab and Haryana High Court "as they might be eliminated by the police anytime to protect themselves". There would be no escaping this death.

NOW, HINDU NATIONALISTS REWRITING CALIFORNIA TEXTBOOKS Angana Chatterji

The attempts of diasporic Hindu nationalist organizations in the United States to intervene in revising segments on India, Indian history, and Hinduism in 6th grade textbooks in California State schools is disturbing. On December 2, 2005, the Curriculum Commission, an advisory body to the California State Board of Education accepted 131 of the 153 revisions proposed by Hindu Education Foundation (HEF) and Vedic Foundation (VF), two groups affiliated with Hindutva, militant Hindu nationalist ideology. The edits offered by these groups were adopted amid intense lobbying and the misrepresentation that their views represent those of 'ALL HINDUS' in the diaspora. This bears testimony to the power and resources of long-distance Hindu nationalism, and its organizing capabilities in the United States.

The changes proposed by HEF, VF, and the Ad Hoc Committee, on the basis of recommendations made by Professor Shiva Bajpai, who too is affiliated with the World Association for Vedic Studies, a Hindu nationalist organization, assert a nationalistic and mythic history of India as 'social fact'. Contrary to reputable scholarship,

the revisions refute the migration of Aryans, associated by historians with the emergence of Hinduism, from Central Asia into India. The revisions posit Hinduism as indigenous to India and ascribed with its origins, rendering mute the histories of *adivasis* (tribal, first peoples) and their subjugation by Hindus. On page 238, the Ad Hoc Committee proposed, and the Curriculum Commission accepted, that the current text, 'The Aryans created a caste system' be replaced with: 'During Vedic times, people were divided into different social groups (*varnas*) based on their capacity to undertake a particular profession.'

Such storying dissociates the caste system from Hinduism, and discounts and neutralizes the oppressive structure and politics via which the caste system was constituted. It presents the caste system as a fluid arrangement, not restricted by ancestry. On page 245, the Ad Hoc Committee proposed, and the Curriculum Commission accepted, that the current text, 'Men had many more rights than women', be replaced with: 'Men had different duties (*dharma*) as well as rights than women. Many women were among the sages to whom the Vedas were revealed.' The inequity of women's rights is legitimated and discoursed as '*different rights*', invisibilizing women's subordinated role in a patriarchal society, and the Vedas posed as '*revealed*' doctrines.

The revisions highlight Hindutva's misogyny and bigotry, and assert a non-reflective gaze at power that justifies Hindu dominance and cultural nationalism. Their history makes Hinduism uniform, monotheistic, and monolithic, dismissing the disenfranchisement of women, dalits, *adivasis*, and religious minorities under centuries of Hindu ascendancy in what is today India, and therefore their ongoing struggles for justice and self-determination. What message are we sending children? The positions taken by HEF and VF are deliberate, and consistent with the attempts of Hindutva groups toward rewriting history in India, where sectarian education campaigns undertaken by Hindu extremist groups demonize minorities through the teaching of fundamentalist curricula. The Hindu right-wing has instituted an educational network for rural and disenfranchised peoples in India, building on a mandate that validates the paramourcy of a 'Hindu worldview' and the assembling of a Hindu state.

Such corruption of education incites political and social fires, cultivating a culture of hatred toward non-Hindus and those that refuse to submit to Hindutva's tyranny. Hindu nationalist organizations, such as the Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), have spearheaded this movement in India, successfully penetrating into educational systems and centralized regulatory commissions. The RSS has fashioned an institutional umbrella that has had damaging impact on education at the local level.

Created by the RSS in 1977, the Vidya Bharati Akhil Bharatiya Shiksha Sansthan network focuses on moral, extracurricular and physical education for 'mind, body, and spirit'. The Vidya Bharati system supervises over 18,000 schools in India, with a shared curriculum across the country. The RSS has established a network of schools, such as the Vanvasi Kalyan Parishads, Vivekananda Kendras, Sewa Bharatis, Ekal Vidyalayas, to advance the ideological agenda of Hindu nationalism. For *adivasis* (referred derogatorily by Hindu nationalists as '*vanavasis*' or '*forest dwellers*') and dalits (erstwhile '*untouchable*' castes), this ongoing reality of Hinduization forces their coercive incorporation into Brahmanical Hinduism. Hindu nationalists have utilized such educational

networks as mechanisms through which to recruit and mobilize women, *adivasis*, and dalits in campaigns against religious minorities. The participation of Hinduized women, *adivasi*, and dalit communities in the genocide of Muslims in Gujarat in 2002 exemplifies this pattern.

Following the Bharatiya Janata Party's (BJP) accession to power at the centre in 1998, Hindu nationalist educators were inducted into the National Council for Education and Research Training (NCERT), the national curriculum development and review body, to make changes to school curricula. With the defeat of the BJP at the centre in 2004, processes to reverse these changes have been instated. The United States Department of State, in its International Religious Freedom reports of 2002, 2003, and 2004, stated that attempts at Hinduizing education endangered religious freedom in India. Now it appears that this same strategy is insinuating itself in California.

Hindu nationalist curricula must not masquerade as 'standard education' in California. The California State Board of Education must note that the VF and HEF and their supporters are closely connected to Hindu nationalist organizations. The HEF, its coordinators and advisors, for example, include members of the Hindu Swayamsevak Sangh (HSS, the US counterpart of the RSS) and Vishwa Hindu Parishad of America (VHP-A), another key Hindutva organization. The Hindu American Foundation has threatened legal action against the California Board of Education in regard to the textbook changes. Its president, Dr. Mihir Meghani, has been a member of both the HSS and VHP-A.

Hindu nationalists in the US have been targeting Professors Michael Witzel (Harvard University), James Heitzman (UC, Davis), and Stanley Wolpert (UCLA). These scholars reviewed the edits proposed by Hindu nationalists and suggested responsible changes premised on credible histories. Mr. Gaurang Desai of the HSS derogatorily equated Professor Witzel to Hitler in speaking to the Curriculum Commission. This is ironic criticism given Hindutva's professed admiration for Hitler and the Nazi Party, as Madhav Sadashiv Golwalkar, an early RSS ideologue, expressed in 1938, in 'We or Our Nation Defined':

'Germany shocked the world by her purging the country of the Semitic races -- the Jews. National pride at its highest has been manifested here'. He continued: 'The non-Hindu people in Hindustan [homeland of Hindus] may stay in the country wholly subordinated to the Hindu nation claiming nothing, deserving no privileges, far less any preferential treatment, not even citizen's rights.'

After being nominated Chief Minister of Gujarat in October 2001, Mr. Narendra Modi incorporated the teachings of Hindutva in his governance of Gujarat. According to a *Times of India* article, entitled, 'In Modi's Gujarat, Hitler is a textbook hero' in tenth grade school texts: 'present a frighteningly uncritical picture of Fascism and Nazism. The strong national pride that both these phenomena generated, the efficiency in the bureaucracy and the administration and other "achievements" are detailed, but the exterminations of Jews and atrocities against trade unionists, migrant laborers, and any section of people who did not fit into Mussolini or Hitler's definition of rightful citizen do not find mention.'

Hate mail directed at Professor Witzel has accused him of being a

'racist'. This is a despicable example of slander, and, in the name of a high moral principle, makes a mockery of the seriousness of racism. Respected and credentialed scholars such as Professor Witzel and others who served on the review panel must be judged by the merits of their scholarship. Instead, Hindu nationalists, such as Mr. Desai and Dr. Yvette Rosser, who ambiguously refers to Professor Witzel as 'a professor from Harvard University' (India-West), systematically fabricate libelous and defamatory allegations to discredit individuals, rather than engage with integrity the issues raised by those who oppose them.

Issues of racism and ethnocentrism that diasporic communities are confronted with in the United States are of critical concern and prompt us to seek curricular changes, hoping that a respectful curriculum will further facilitate a multicultural society. In proposing curricular changes, we must however make distinctions between national pride that wishes to put forward a uniform and glorifying version of history and the scholarship of history, which seeks to present the complexities within. Fiction as history does not benefit Indian-American and other California school-goers, for whom engagement with the past must facilitate a deep questioning of how things come to be, of what constitutes knowledge, of how knowledge is contested, so that the study of history informs the work of citizenship.

[From SikhSpectrum.com Quarterly., Issue No.22, February 2006.ED]

[While Hindu groups in California are exerting undue pressure to change their history to show them in positive light, their counterparts in India have engaged in distorting Sikh history towards negative in the school textbooks. The role of Murl Manohar Joshi, Minister of Human Resources Development, Govt. of India, in a prior administration, and Dr. M. S. Rahi's court battles to right the wrong are detailed in the January 2003 issue of The Sikh Bulletin. ED.]

FRANCE WILL RESPECT SENTIMENTS OF SIKHS: CHIRAC

Tuesday, 21 February, 2006, 19:16

New Delhi: French President Jacques Chirac has said his country may allow Sikh students to wear 'patka'(scarf) instead of turban' in educational institutions and added their sentiments would be respected. The French President gave an assurance to this effect to Leader of the Opposition in the Lok Sabha L. K. Advani who called on him in New Delhi on Monday. Briefing newsmen, BJP parliamentary party spokesman Vijay Kumar Malhotra said that when Advani had urged him to reconsider the ban on turbans in schools in France and allow at least 'patkas', Chirac immediately assured him that his government would do so. "You can assure the Sikh community, on my behalf, that their sentiments will be taken care of," Chirac told Advani.

LETTER TO THE PRES. OF BABA MAKHAN SHAH LUBANA GURDWARA, NY

March 24, 2006

S. Pritam Singh Gilvian, President, Baba Makhan Shah Gurdwara, New York, Via Fax: 718-591-0658.

S. Pritam Singh Ji: Waheguru Ji Ka Khalsa. Waheguru Ji Ki Fateh. Yesterday, after our telephone conversation and as requested by you, I faxed to you several pages of news circulating on the internet about Maan Singh Bhewe wale, who contrary to the principles of

Gurmat, presents himself or has his associates present him as Shiromani Sant. Along with that was the news about opposition to his visit to Dubai the previous weekend. Also faxed to you was an article on Ranjit Singh Dhadrian wale published in The Sikh Bulletin Vol. 8 No.1&2, 2006 since during the course of our conversation defending your invitations to Maan Singh over a course of many years you expressed your plans or desires to invite Ranjit Singh Dhadrian wale as well.

It is incumbent upon people in your position of leadership and responsibility to bring before sangat *kirtanias* and *kathakars* who confine themselves to the hymns in Guru Granth Sahib and explain their correct meaning and urge upon the sangat to follow and practice in real life what the Gurbani is teaching us. Use of '*kachi bani*' is specifically forbidden in the Gurdwaras and yet that is the trade mark of these so called Sants. In their defense and in defense of your decision to invite Bhewe wale for two weeks in April, 2006 and Dhadrian wale some time in the future, you mentioned multiple six figure numbers of *Amritdharis* that these two have created. Where are they? Did they create thinking, learned and practicing Sikhs or mere numbers to claim as their followers and some thing to brag about?

Sadly, Gurdwaras have ceased being *Dharamsals* as Gurus envisioned but have become temples where Guru Granth Sahib is not read and understood but is worshipped in the same manner as stone deities are worshipped in Hindu Temples. And precisely in Hindu fashion we dress up *palkis* and take Guru Granth Sahib for *nagar kirtan* i.e. *darshan* in the manner that Hindu deities are carried on the streets in a *rath*. We have even copied their practice of *jagrata* that we call *ransvai kirtan*. What does one learn from non stop hymn singing all night? Perhaps the biggest *ransvai* and *nagar kirtan* event in USA is one every November in Yuba City, California where well meaning but misguided volunteers fall head over heels to feed the already well fed and the success is counted in the size of the gathering as compared to years past. While it exposes the Sikh community in favorable light and creates awareness about our numerical strength and strong presence in the United States, it contributes nothing to Sikh religion and learning Gurmat. There has not been a single year when anything of substance pertaining to teaching about the message in Gurbani to our own new generation, let alone to the non-Sikh Americans, or anything pertaining to our social and political situation in this country, has been discussed.

In the short telephone conversation we had we were not able to change each other's mind but we were cordial. Now knowing in how high esteem you hold Maan Singh Bhewe wale, I commend you for your civility during our entire conversation. I also thank you for your generosity in offering the privacy of your house for one to one dialogue with Maan Singh to exchange views. I had declined that invitation because from a very painful personal experience that I had with another self styled *Sant* I knew that these people, who insert themselves between the Guru and his Sikh and by calling themselves *Sants* usurp the place of our true *Sant* the Guru, cannot and will not change and if they do pretend to change that is only to avoid a potentially harmful to them situation at that moment and they will revert to their original position at the first sign that danger has been eliminated. There is a perfect Punjabi proverb to explain this human nature. Since we all know it, for the sake of civility I rather not say it.

Please calmly dwell on the few views that I have expressed in this letter. There is urgent need to reform what goes on in all the Gurdwaras in the name of Sikhi. Message in the Guru Granth

Sahib is unlike in any other scripture. Let us get this message out to our young people and their American friends and see the tree planted by Guru Nanak blossom from coast to coast. Persons in your position of leadership and responsibility are indispensable for that to materialize. Guru Fateh., Hardev Singh Shergill

Encls: Two articles from www.sikhmarg.com on Ranjit Singh Dhadrian wale by Sarbjot Singh Sawaddi, San Jose, California and Gurdev Singh Toronto, Canada.

MAAN SINGH BHEVE WALA

News from Dubai

The man in the above subject, Maan Singh Bheve Wala (The so called Sath) on his previous visit to Dubai in March 1995 had divided the Sikh sangat of U.A.E. and was instrumental in closing the gurdwara in Sharjah by Sharjah Police. The Police raid on gurdwara resulted in the arrest of more than 25 people from sangat at the time of weekly programe in gurdwara at that time.

It came to our notice that he is again coming to Dubai on 17.03.2006. On the schedule time of flight I went to the Dubai airport with my vidio camera to record and to see how many and how many times one touches his feet to take his *asheervad*. The people who had come to receive him came to me and said that our *mahapurash* is coming and you cannot take his vidio film. Near by one Pakistani Punjabi man was listning and he remarked why you are stopping this man from taking photograph, "If he is *mahapurakh* let others also see him and if he is not then he is either *badmash* or wanted by the Police. Upon his arrival at the exit gate people who sponsored him manhandeled me and prevented me from taking pictures. I cought hold of one man to take him to the Police but he snached his hand from me and ran away. At airport we came to know that he will give programe in one of the gurdwara in Dubai. We decided to let sangat know about his deeds by distributing news cuttings.

We made a small leaflet of six pages. The leaflet contained the news cuttings from SanjhSavera from Canada, Santa de Kautak Part two written by Bhai Sukhdev Singh Sabra, Spokesman Monthly Magzine from Chandigrh and Local English news paper Khaleej Times. In the evening we started distributing these leaflets out at the concerned gurdwara. Some members of manegment commatee of this gurdwara came to meet me out side and informed that they have cancelled Maan Singh's programe so please distribute it where he is allowed to give programe. We stopped immediately and kept these leflets reserved for future. His return flight is confirmed for 25th March on Emirates flight EK-512 to Delhi as per his original schedule. The other prominent gurdwaras in Dubai have also been given these leaflets for their information.

Thanks and best Regards, Prabhjit Singh, (Sewadar) Khalsa Panchayat U.A.E. DUBAI.

*

Dear Shergill Ji, Fateh Ji: This in response to your request to writeup the complete episode of the visit of Maan Singh Bheve wala to Dubai. You are in receipt of eye witness report of Maan Singh,s visit to Dubai in 1993 & 1995. It is clear in the report that Maan Singh,s interactions with the sikh sangat was "HAKARY" & "BADMASHY" type. He also knew that, he is least welcome in Dubai, given the circumstances under which he left Dubai in 1995.

We under the banner of "Khalsa Panchayat UAE Dubai" are the watchdogs for "Gurmat Parchar". We are also not members of any Gurdwara Management Committee. It was brought to our notice that Maan Singh is again coming to Dubai & his first program is in a new Gurdwara (We never heard about it) under construction in Um Al Quain about 60 km from Dubai. On 10th March we had a meeting with the management of that Gurdwara & briefed them about his previous deeds. They were surprised to read his deeds in the news items & books we showed to them. The announcement for Maan Singh's program was not made in the Gurdwara & was canceled.

On 17th March, 2006 he arrived at Dubai airport and its report was sent by E-Mail to you. I was manhandeled at the time of taking video. On 10th March his program for 17th March was announced in Sonapur Gurdwara in Dubai. This had to be canceled because of our initiative to educate Sikh sangat out side the Gurdwara through leaflets. This had a very positive effect and no other Gurdwaras allotted time to him. His departure was on 25th and only Friday of 24th required full vigilance on all the Gurdwaras. Our men were in all the Gurdwaras & the material for distribution was ready in case he is given time unannounced. It never happened & he left Dubai without giving any program in any of the Gurdwaras during his stay between 17th to 25th March, 2006 in Dubai. Thanks & Best Regards,

Prabhjit Singh, (Khalsa Panchayat UAE Dubai)

‘ਸੰਤ’ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵੇ ਵਾਲੇ

.....ਤੇ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ ਨਿਵਾਸੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ,

ਪਿਹੋਵੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਖਿਲਾਫ ਸੰਗੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿੱਚ ਲਿਆ

ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲੋਕ ਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ.....

ਬਰੈਪਟਨ: (ਸਾਂਝ ਸਵੇਰਾ) ਸੰਤ ਮਾਨ

ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵੇ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ

ਅਨੇਕਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਖੁੱਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ

ਪਰ ਹੁਣ ਇੱਕ ਕਨੇਡੀਅਨ ਬੀਬੀ ਨੇ

ਅਦਾਰਾ ਸਾਂਝ ਸਵੇਰਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਕੀਲ

ਤੋਂ ਨੋਟਰਾਈਜ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਭੇਜੇ ਬਿਆਨ

ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵੇ ਵਾਲਿਆਂ

ਉਪਰ ਬੜੇ ਸੰਗੀਨ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ।

ਹੋਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਬੀਬੀ ਵੀ

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੱਛੇਦਾਰ ਭਾਸ਼ਨ ਅਤੇ

ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ ਅਦਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ

ਹੋ ਕੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਬੇ ਦੇ ਨੇਤਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਇਸ ਬੀਬੀ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹੀ ਸਲੂਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ

ਜੋ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

ਨੋਟ: ਅਦਾਰਾ ਸਾਂਝ ਸਵੇਰਾ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਬੀਬੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਲਾ

ਸ਼ਹਿਰ ਲੁਕਵਾਂ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ

ਹਨ। ਖਬਰ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਲਈ ਅਸੀਂ ਫਰਜ਼ੀ ਨਾਮ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵਰਤ

ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਝ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

ਕਨੇਡੀਅਨ ਬੀਬੀ ਦੇ ਨੋਟਰਾਈਜ਼ਡ ਬਿਆਨ:

ਮੈਂ ਤੇਜ਼ੀਦਾਰ ਕੌਰ (ਫਰਜ਼ੀ ਨਾਮ) ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਸੰਨ 2000 ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਟੋਪਾਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਸਾਡਾ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਮੀਟ ਆਦਿ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸੰਨ 2001 ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਾਬਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਤਰਾਂ



ਅਸੀਂ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਨੂੰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮਈ 2002 ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਇਆ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਮਿਲਣ ਗਏ ਅਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਏ। ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਸਾਰ ਹੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਤੂੰ ਇਕੱਲੀ ਵਾਪਿਸ ਆ ਜਾ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਇਕੱਲੀ ਕਿਉਂ, ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਵਾਪਿਸ ਚਲੀ ਗਈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਅਜੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਤੇਰੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਫੜੀਆਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਸਦੇ ਟੌਪ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਛਾਤੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਸ ਔਰਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ “ਮਾਸੀ ਇੰਗਲੈਂਡ” (ਇੱਕ ਹੋਰ ਔਰਤ) ਨਾਲ ਵੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। “ਆਈ ਵਾਜ਼ ਡਿਸਗਸਟਡ” ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਖਿਲਾਫ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੰਵੇਗਾਤਮਕ ਹੁੰਦੀ ਬਾਬੇ ਦੇ ਹੋਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸ਼ਮਤ ਹਾਂ ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ “ਸੰਤ” ਦੀ ਸੰਗਤ ਹਾਸਿਲ ਹੈ। ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵੇਗ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਇੰਡੀਆ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਟਿਕਾਟੋ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਭਾਵ ਜਿਥੇ ਵੀ ਹੋਵੇ ਸਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਅਸੀਂ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪਰਵਾਨੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਉਹ ਹੋਵੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ, ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਾਬਾ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ “ਹੋ ਜਾਵੇ” ਜਾਂ “ਮਿਲਣਾ”। ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦਾ ਡਬਲ ਮਤਲਬ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ “ਹਾਂ” ਕਹਿ ਦੇਣਾ। ਸੰਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ।

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮੁਕੰਮਲ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਬੱਸ “ਸਤਿ ਬਚਨ” ਕਹਿ ਕੇ ਤੁਰੇ ਚੱਲੋ।

ਕਈ ਵਾਰ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਸਤਰ ਤੇ ਨਾਲ ਲੇਟਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਤੇ ਵੀ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਭੋਲੇਪਣ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਭ ਕੁੱਝ ਮੰਨੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅਗਸਤ 2003 ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਵੀ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਔਰਤ (ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ) ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਗਈ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ (ਬਾਬੇ ਦਾ ਗੜਵਈ) ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ, ਅੰਦਰੋਂ ਲੋਕ ਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ, ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ (ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟਸ) ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਘੁੱਟਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ “ਪਰਚਾ” ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਪਾਸ ਹੋ ਗਈ।

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਹ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਦੱਸਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਨਰਵਿਸ ਸੀ।

ਮੈਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਚੁੱਪ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਿਊਯਾਰਕ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸਦੀ ਕਰਤੂਤ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦਿਨ ਰਹੀ ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਕਿ ਕੁੱਝ ਗਲਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਦੱਸਿਆ।

ਫਰਵਰੀ 2004 ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਦੋਸਤ ਨੇ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਾਸਤਾਨ ਦੱਸਾਂ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੀ ਦੋਸਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ, ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਦੋਸਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਕਸ਼ਟ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਡੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਖਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਈਏ ਕਿ ਇਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਇਸਦੀ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਬੱਚ ਸਕਣ। ਅਸੀਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨਾਤੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਨੋਟਰੀ ਪਬਲਿਕ ਸਾਹਮਣੇ ਦਸਤਖਤ ਅਪਰੈਲ 12, 2006

ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਹਫਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ

ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਕੁੱਝ ਚੇਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੁਅਰਤ ਕਰਨ ਜੋਕਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਗਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅਦਾਰਾ ਸਾਂਝ ਸਵੇਰਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਕੋਹਤ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਫੈਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੰਗਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਭਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਲਾਅ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਉੱਦਮ ਸਦਕਾ ਟਰਾਂਟੋ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਗਰਤੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੁਣ ਛੇਤੀ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਫੈਲਣੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਫੇਰੀ ਦਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ

ਨਿਊਯਾਰਕ-ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਅਹਿਮ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਫੇਰੀ ਸਬੰਧੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤੁਕਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੀਬੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਪੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਸਰਾ, ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਲ ਚਲਣ ਉਪਰ ਕਈ ਲੜਕੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਜਾਣਾ ਵੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਪਰਵਾਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤੱਖਤ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁੱਝ ਬੀਬੀਆ ਦੀ ਵੀਡੀਉ ਵੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ। ਬੀਬੀਆ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਅਸਲੀਲ ਹਰਕਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਇਖਲਾਕ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਹੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ (ਚੇਲੇ) ਵਲੋਂ ਵੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਲ ਚਲਣ ਤੇ ਉੱਗਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਤ ਵਲੋਂ ਕਰੱਪਟ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਣੀ ਉਠਣ ਰਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰਿਆ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਈ ਹੋਰ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮੇਂ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਕੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦਾ ਚਿੰਨਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਬਾਬੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਸਿੱਖ ਡੇ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ। ਪਰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਵਾਹਦ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਾਬੇ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਰਹੀ ਹੈ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੰਗੀਨ ਦੋਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੋਏ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਦੇਸ ਅਤੇ ਬਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਏ ਵਲੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜੋਰ ਦੇਣ ਤੇ ਵੀ ਬਾਬੇ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸ਼ਪਸ਼ਟੀ ਕਰਣ ਨਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਬਾਈ ਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਇਜ਼ਤ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਬ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰਾਂ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਗਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਗਲ ਤੋਰੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕੈਂਸਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਉਪਰ ਇਹ ਰੋਸ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਪਾਖੰਡੀਆ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਉਪਰ ਚੁੱਕ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ ਮਹਿਯਾਦਾ ਭੁਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਥੇ ਇਹ ਗਲ ਵੀ ਕਹੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਚਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੋਈ ਐਸਾ ਹੱਲ ਲੱਭਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਖੰਡੀ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਤਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਾ.ਨੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵੈਸਾਖੀ 1469 ਜਾਂ 1699?

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਪਟਰ

ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਕੀ ਨਹੀ ਹੋਇਆ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀਚਾਰ ਆਪਾਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਕਰਾਂਗੇ। ਸੱਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ (ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ) ਵਾਸਤੇ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਚੁਣਿਆ? ਸਾਡਾ ਇਤਹਾਸ ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀ ਪਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ, ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਕੀ ਹੈ?

ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਤੇ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਭਰਮਣ ਕਰਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦਾ ਸਰਾਪ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸਰਾਪ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮਤੌਰ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਚੌਰੇ ਨਹੀ ਕੀਤੇ ਸਗੋਂ ਸਰਾਪ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸਰਾ ਸਰ ਪ੍ਰੋਹ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਤਿੰਨ ਵੈਸਾਖ ਹੀ ਮੰਨੀ ਹੈ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਹੀ ਨਹੀ ਬਦਲੀ ਸਗੋਂ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦਿਨ ਤੇ ਮਹੀਨੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕੱਟਾ ਵੱਛਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਮਾੜਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ 'ਕਤਕ ਕਿ ਵੈਸਾਖ' ਕਿਤਾਬ ਲਿਖ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤਿੰਨ ਵੈਸਾਖ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਛੇਤੀ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਦੀ ਜਾੜ੍ਹ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣੇ ਬੱਚ ਨਿਕਲੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ ਵੈਸਾਖ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਲਈ ਵੈਸਾਖ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ।

ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਵੈਸਾਖ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

ਆਮ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਲਈ ਇਹ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ, ਪੰਨਾ 1107, ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਾਝ ਰਾਗ ਵਿਚ, ਪੰਨਾ 133 ਤੇ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਪਰਸ-ਪਰ ਮੇਲ ਕਰਕੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤਨੀ ਸਾਂਝ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ, ਹੈ।

ਵੈਸਾਖੁ ਭਲਾ, ਸਾਖਾ ਵੇਸ ਕਰੇ॥ ਧਨ ਦੇਖੈ ਹਰਿ ਦੁਆਰਿ ਆਵਹੁ ਦਇਆ ਕਰੇ॥

ਘਰਿ ਆਉ ਪਿਆਰੇ ਦੁਤਰ ਤਾਰੇ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਅਛੁ ਨ ਮੇਲੇ॥

ਕੀਮਤਿ ਕਉਣੁ ਕਰੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵਾਂ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਵੈ ਢੋਲੇ॥

ਦੂਰਿ ਨ ਜਾਨਾ ਅੰਤਰਿ ਮਾਨਾ ਹਰਿ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਛਾਨਾ॥

ਨਾਨਕ ਵੈਸਾਖੀਂ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਵੈ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ॥6॥ {ਪੰਨਾ 1108}

ਵੈਸਾਖਿ ਧੀਰਨਿ ਕਿਉ ਵਾਢੀਆ, ਜਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਛੋਰੁ ॥

ਹਰਿ ਸਾਜਨੁ ਪੁਰਖੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੈ, ਲਗੀ ਮਾਇਆ ਧੋਰੁ ॥

ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰੁ ਨ ਸੰਗਿ ਧਨਾ, ਹਰਿ ਅਵਿਨਾਸੀ ਓਹੁ ॥

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਬੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥

ਇਕਸੁ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਅਗੈ ਲਈਅਹਿ ਖੋਹਿ ॥

ਦਯੁ ਵਿਸਾਰਿ ਵਿਗੁਚਣਾ, ਪ੍ਰਭ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥

ਪ੍ਰੀਤਮ ਚਰਣੀ ਜੋ ਲਗੇ ਤਿਨ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਹੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥

ਵੈਸਾਖੁ ਸੁਹਾਵਾ ਤਾਂ ਲਗੈ, ਜਾ ਸੰਤੁ ਭੇਟੈ ਹਰਿ ਸੋਇ ॥3॥ {ਪੰਨਾ 133}

ਵੈਸਾਖ (ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਕੇਹਾ) ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ! (ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ) ਲਗਰਾਂ (ਸੱਜ-ਵਿਆਹੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕੂਲੇ ਕੂਲੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ) ਹਾਰ-ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । (ਇਹਨਾਂ ਲਗਰਾਂ ਦਾ ਹਾਰ-ਸਿੰਗਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੀ ਨਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਧੂਹ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਵਿਚ ਖਲੋਤੀ ਰਾਹ ਤੱਕਦੀ ਹੈ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤਿ-ਰਾਣੀ ਦਾ ਸੋਹਜ-ਸਿੰਗਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਮਾਹ-ਭਰੀ) ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪਣੇ (ਹਿਰਦੇ-) ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਤੇ ਆਖਦੀ ਹੈ—ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ !) ਮਿਹਰ ਕਰ ਕੇ (ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ)

ਆਓ । ਹੇ ਪਿਆਰੇ ! (ਮੇਰੇ) ਘਰ ਵਿਚ ਆਓ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬਿਖਮ ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਾ, ਤੈਥੋਂ ਬਿਨਾ ਮੇਰੀ ਕਦਰ ਅੱਧੀ ਕੱਡੀ ਜਿਤਨੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਪਰ, ਹੇ ਮਿਤ੍ਰ-ਪ੍ਰਭੂ ! ਜੇ ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਦਰਸਨ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਦਰਸਨ ਕਰਾ ਦੇਵੇ, ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗ ਪਵਾਂ, ਤਾਂ ਕੌਣ ਮੇਰਾ ਮੁੱਲ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਫਿਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪੇਂਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਉਸ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਇਗੀ ਜਿਥੇ ਤੂੰ ਵੱਸਦਾ ਹੈਂ ।

ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਵੈਸਾਖ ਵਿਚ (ਕੁਦਰਤਿ-ਰਾਣੀ ਦਾ ਸੋਹਜ-ਸਿੰਗਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ) ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ (ਦਾ ਮਿਲਾਪ) ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ (ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਹੀ) ਗਿੱਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।6।

ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ ਹੋਵੈ ਕੀਰਤਨੁ ਸਦਾ ਵਿਸੋਆ।

ਬਾਬੇ ਤਾਰੇ ਚਾਰਿ ਚਕਿ ਨਉ ਖਡਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਚਾ ਢੋਆ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਲਿ ਵਿਚਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਆ॥ ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ ਪਉਤੀ 27।

{ਘਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਮਤਲਬ ਹਰ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕੀਰਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਅਤੇ ਵੈਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇੜਾ ਹੋਵੇ} ਵਿਸੋਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਵੈਸਾਖੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵੀ ਵੈਸਾਖੀ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਵੈਸਾਖੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ, ਦੁਸਿਹਰਾ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦਾ, ਦੀਵਾਲੀ ਵੈਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੇ ਹੋਲੀ ਸੂਦਰਾਂ ਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਚਤਰਾਈ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਲੀ ਤੇ ਗੰਦ-ਪਿਲ ਖਿਲਾਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਫ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੂਦਰ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸੂਦਰਾਂ ਦੀ ਗੰਦ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਅਤੇ ਹੋਲੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਕਾਇਆਂ ਹੀ ਪਲਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿਉਹਾਰ ਹਰ ਕੋਈ ਮਨਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਲੀ ਨੂੰ ਹੋਲੇ-ਮਹੱਲੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜਾਂ ਦੀਆਂ ਜੰਗੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੇ ਕਰਤਵ ਦਿਖਾਏ ਗਏ। ਜਿਹੜੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਗਤਕੇ ਦੇ ਕਰਤਵ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਜਾਂ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਇਹ ਸੱਭ ਕੁੱਝ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਜਿਸ ਭੰਗੜੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਜ ਲੋਕ ਨਾਚ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ ਜੇ ਇਸਦੇ ਕਦਮ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਡਾਂਗਾਂ ਵੱਲ ਗੁਹ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੰਗੜਾ ਗੱਤਕੇ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸਿਖਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੂਝਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸੋਚ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰਿਓ ਕਾਲੁ ਸਭੈ ਜਗ ਉਪਰ, ਮਾਹਿ ਲਿਖੇ ਭੁਮ ਗਿਆਨੀ॥

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਨ ਭਏ ਖਾਲਸੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਜਿਹ ਜਾਨੀ॥4॥3॥ {ਪੰਨਾ 654}

ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਖਲਕਤ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾਈ ਸੋਚ ਭਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥

ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥20॥

{ਪੰਨਾ1412}ਮ: 1

ਸਲੋਕੁ॥ ਸੋ ਜੀਵਿਆ, ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ॥

ਜੇ ਜੀਵੈ, ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ॥

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ॥

ਰਾਜਿ ਰੰਗੁ, ਮਾਲਿ ਰੰਗੁ, ਰੰਗਿ ਰਤਾ, ਨਚੈ ਨੰਗੁ॥

ਨਾਨਕ ਠਗਿਆ ਮੁਠਾ ਜਾਇ॥

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਪਤਿ ਗਇਆ ਗਵਾਇ॥1॥ {ਪੰਨਾ 142}

ਆਪਣੀ ਪੱਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕੋ ਸੱਚ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਪਨਾਉ ਤੇ ਸੱਚ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਉੱਸਨੂੰ ਹੀ ਜਿਉਂਦਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੱਚ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਬਾਕੀ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀ ਮੰਨਦੇ ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੈ ਖਰੀਦੁ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ॥

ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤਿਸ ਦਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਵੈ ਤੇਰਾ ॥1॥

ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੇ ਤੂੰ ਧਣੀ ਤੇਰਾ ਭਰਵਾਸਾ ॥

ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ ਅਨ ਟੇਕ ਹੈ ਸੇ ਜਾਣਹੁ ਕਾਚਾ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਮ 5, ਪੰਨਾ 396 ॥

ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਐਸਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਕੀ ਨੌਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਸਨ। “ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੁ ਗੁਰ ਚੇਲਾ”। ਵਾਰ 41ਵੀਂ। ਆਪਣੇ ਇਤਹਾਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਵਾਕਿਫ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ। ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਮੂਹਰੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਦਵੀ ਦੇ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ/ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਨੀਂਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਟੱਲ ਹੈ ਜਾਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ?

ਗੁਰਿ ਚੇਲੇ ਰਹਰਾਸਿ ਕੀਈ, ਨਾਨਕਿ ਸਲਾਮਤਿ ਥੀਵਦੈ ॥

ਸਹਿ ਟਿਕਾ ਦਿਤੋਸੁ ਜੀਵਦੈ ॥ 1 ॥ {ਪੰਨਾ 966}

ਆਪਣੀ ਸਲਾਮਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ (ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਜੀ) ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ॥1॥

ਮਾਰਿਆ ਸਿਕਾ ਜਗਾ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਚਲਾਇਆ।

ਥਾਪਿਆ ਲਹਿਣਾ ਜੀਵਦੇ ਗੁਰਿਆਈ ਸਿਰਿ ਛੁੜ ਫਿਰਾਇਆ।

ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ, ਪਉੜੀ।

ਨਾਉ ਕਰਤਾ ਕਾਦਰੁ ਕਰੇ, ਕਿਉ ਬੋਲੁ ਹੋਵੈ ਜੋਖੀਵਦੈ ॥

ਦੇ ਗੁਨਾ ਸਤਿ ਭੈਣ ਭਰਾਵ ਹੈ, ਪਾਰੰਗਤਿ ਦਾਨੁ ਪੜੀਵਦੈ ॥

ਨਾਨਕਿ ਰਾਜੁ ਚਲਾਇਆ, ਸਚੁ ਕੋਟੁ ਸਤਾਈ ਨੀਵ ਦੈ ॥ {ਪੰਨਾ 966}

ਹੁਣ ਕੁੱਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚੋਂ।

ਬਚਿਤੁ ਨਾਟਕ ਧਿਆਇ ਛੇਵਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਹਮਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 57 ॥

ਮੈ ਅਪਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ ॥

ਪੰਥ ਪ੍ਰਚੁਰ ਕਰਬੇ ਕਹੁ ਸਾਜਾ ॥

ਜਾਹਿ ਤਹਾਂ ਤੈ ਧਰਮੁ ਚਲਾਇ ॥

ਕਬੁਧਿ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਕੁ ਹਟਾਇ ॥ 29 ॥

ਜੇ ਇਹ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਿਰਾਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਭਾਵ ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤਾਂ ‘ਅਜੂਨੀ ਸੈਭ’ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਵਾਬ। ਕਬਿ ਬਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਨਾਢੁ ਭਯੋ ਮੈ ਜੋਰਿ ਕਰ ਬਚਨ ਕਹਾ ਸਿਰਿ ਨਯਾਇ ॥

ਪੰਥ ਚਲੇ ਤਬ ਜਗਤ ਮੈ ਜਬ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਹਾਇ ॥ 30 ॥

ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ ਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਗਲਤ ਹੈ? ਜੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਲਿਖ ਕੇ ਗਏ ਹਨ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਕਰਤੋ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕੁੱਝ ਕੁ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਲੁਚੀਆਂ ਲੰਡੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੋਈ ਸਮੂਹਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਇਸ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬੱਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਇਹ ਸੱਭ ਕੁੱਝ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਚਾਲ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸੱਜਣ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੋਤ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ। ਧਿਆਇ ਪੰਜਵਾਂ ਬਚਿਤੁ ਨਾਟਕ ਦੇ 7, 8, 9, 10, 11 ਤੇ 12ਵੇਂ ਬੰਦ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 54)।

ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਕੇ ਬਪੁ ਧਰਾ ॥ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚੁਰਿ ਇਹ ਜਗ ਮੇ ਕਰਾ ॥

ਅਮਰਦਾਸ ਪੁਨਿ ਨਾਮੁ ਕਹਾਯੋ ॥ ਜਨ ਦੀਪਕ ਤੇ ਦੀਪ ਜਗਾਯੋ ॥ 7 ॥

ਜਬ ਬਰ ਦਾਨਿ ਸਮੈ ਵਹੁ ਆਵਾ ॥ ਰਾਮਦਾਸ ਤਬ ਗੁਰੁ ਕਹਾਵਾ ॥

ਦਿਹ ਬਰ ਦਾਨਿ ਪੁਰਾਤਨਿ ਦੀਆ ॥ ਅਮਰਦਾਸ ਸੁਰਪੁਰਿ ਮਗੁ ਲੀਆ ॥ 8 ॥

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦਿ ਕਰਿ ਮਾਨਾ ॥ ਅਮਰਦਾਸ ਅੰਗਦ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥

ਅਮਰਦਾਸ ਰਾਮਦਾਸ ਕਹਾਯੋ ॥ ਸਾਧਨਿ ਲਖਾ ਮੁੜ ਨਹਿ ਪਾਯੋ ॥ 9 ॥

ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਬਹੁ ਕਰਿ ਜਾਨਾ ॥ ਏਕ ਰੂਪ ਕਿਨਹੁ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥

ਜਿਨ ਜਾਨਾ ਤਿਨ ਹੀ ਸਿਧ ਪਾਈ ॥ ਬਿਨ ਸਮਝੇ ਸਿਧ ਹਾਥ ਨ ਆਈ ॥ 10 ॥

ਰਾਮਦਾਸ ਹਰਿ ਸੋ ਮਿਲ ਗਏ ॥ ਗੁਰਤਾ ਦੇਤ ਅਰਜਨਹਿ ਭਏ ॥

ਜਬ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਭ ਲੋਕ ਸਿਧਾਏ ॥ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤਿਹ ਠਾਂ ਠਹਰਾਏ ॥ 11 ॥

ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪ੍ਰਭ ਲੋਕ ਸਿਧਾਏ ॥ ਹਰੀਰਾਇ ਤਿਹ ਠਾਂ ਬੈਠਾਏ ॥

ਹਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਤ ਵਏ ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਭਏ ॥ 12 ॥

ਤਿਲਕ ਜੰਵੁ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਕਾ ॥ ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ ॥

ਸਾਧਨ ਹੋਤਿ ਇਤੀ ਜਿਨਿ ਕਰੀ ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ ਪਰੁ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ ॥ 13 ॥

ਸੱਤਵੇਂ ਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ ਆਪਣੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚੌਥੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਤੀਸਰੇ ਨੂੰ ਸੁਰ ਪੁਰ (ਸਵਰਗ) ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੋਦੀਆਂ ਤੇ ਸੋਢੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਤ੍ਰੇਹਣ ਤੇ ਭੱਲਿਆ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੱਢਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਨਾਲ ਪਾਈ ਲਵ ਤੇ ਕੁਛ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੱਤਵੇਂ ਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਤੋਂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਫਿਰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਖਤਮ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਸੁਤ/ ਆਪਣਾ ਪੁਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਮਝੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕੁਟ ਨੀਤੀ ਨੂੰ।

ਵਿਸਾਖੀ ਸੰਨ 1699 ਨੂੰ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ?

“ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ ॥”

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਤਾਸਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਾਹਿਰਾ ਐਲਾਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ‘ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ’। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਾਧੇ ਘਾਟੇ ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਕ ਹਰੇਕ ਗੁਰ ਵਿਆਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੁਗਤ ਨੂੰ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਕ ਗੁਰੂ ਵਿਆਕਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਰੀਰਾਂ (ਪਿਆਰਿਆਂ) ਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਈ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵੀ ਲਈ ਗਈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖੁਦ ਦਾਦੂ ਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਤੀਰ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ (ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਸਨ) ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ‘ਪਿਆਰੇ’ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੌਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ‘ਚਰਣ ਪਾਹੁਲ’ ਤੋਂ ‘ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ’ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਮਤਲਬ ਉਹੋ ਹੀ ਸੀ। ‘ਚਰਣ ਪਾਹੁਲ’ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪੈਰ ਧੋ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ‘ਪਾਹੁਲ’ ਨਹੀਂ।

“ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਣ ਹਿਰਦੈ ਵਸਾਇ ॥

ਦੁਖ ਦੁਸਮਨ ਤੇਰੀ ਹਤੈ ਬਲਾਇ” ॥ ਪੰਨਾ 190 ॥

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੈਰ ਤਾਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਸ ਸਕਦੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ॥ ਜਿਸ ਨਿਡਰਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ। ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਯੁੱਧ ਕਰਨਾ, ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਣਨਾ, ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਨਾਥ ਬਣਨਾ ਦਸਮ ਪਤਾਸਾਹ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਜਾਏ। ਵਾਹਿ ਗੁਰੂ ਸਹਾਈ ਹੋਣ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਖੱਫਣ ਬੰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਐਸੇ ਜੱਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਪਰੋਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਵੇਲੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਉਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗਜ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦੋ ਟਕੇ ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ 50 ਰੁਪਏ ਤੋਂ 100 ਰੁਪਏ ਤਕ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤਦ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰਤਵ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਰੂਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫੂਕੀ ਇਸਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਤੀਜਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਨਿਕਲਿਆ। ਬਸ ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ

ਗਈ ਤੇ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਵਿਕ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਰਾਖਾ। ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਨੇਡਾ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਂਪਟਨ

ਸੁੱਖੀ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਉਠਿਆ ਵਿਵਾਦਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਰੁਖ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ?

ਬਲਜੀਤ ਬੋਲੀ

'ਸੁੱਖੀ ਤਾਂ ਬਿੱਟੂ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਸੁੱਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਫਰਜ਼ੀ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ,' ਇਹ ਲਫਜ਼ ਇਕ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਹੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਖੀ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਜਾਣਨ ਲਈ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਜਵਾਬ

ਦੇ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਹੇ ਕਾਫੀ ਮੌਜੂਦਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਉਰਫ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੌਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ



ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਾਬਕਾ ਖਾੜਕੂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣ ਬਦਲਕੇ ਜਾਂ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚੌਕਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੈਟ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੇਤਾ ਨੇ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਇਲਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਫੀ ਗਰਮਖਿਆਲੀ

ਬਲਜੀਤ ਬੋਲੀ

ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸਾਬਕਾ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨੇਤਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਮੌਕੇ ਸੁੱਖੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਮਿੰਤਰ ਨੇ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, 'ਦੇਖੋ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਕਿੰਨਾ ਸੁਧਰ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਚੋਟੀ ਦਾ ਕੈਟ ਇਕ ਚੋਟੀ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਪੁੱਜਾ ਹੈ।'

ਉੱਜ ਮਰੇ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਖਾੜਕੂਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਮਾਮਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ,



ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਾਂ ਮਰ ਗਏ ਦਿਖਾਏ ਖਾੜਕੂ ਜਾਂ ਕਥਿਤ ਕੈਟ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਖਾੜਕੂ ਬੰਦ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਆਮ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੌਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਠੰਡੇ ਬਸਤੇ 'ਚ ਪੈ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤੂਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮਿਲਿਆ, ਇਕ ਸੁੱਖੀ

ਵਲੋਂ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਸ. ਸਰਬਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦਾ ਨਾਂਅ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸ: ਵਿਰਕ ਵਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ। ਜੇਕਰ ਸ: ਵਿਰਕ, ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲੈਂਦੇ ਜਾਂ ਗੋਲਮੋਲ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਟਪਾ ਦਿੰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਲੰਮੇ ਬਹਿਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਾ ਬਣਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਦੇਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਦੌਰ ਆਪਣੇ ਹੱਡੀਂ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗਰੋਹਾਂ ਵਲੋਂ ਮਾਸੂਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਦਅਮਨੀ ਦਾ ਲੱਖਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ। ਸੁਰੂ ਵਿਚ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਧਾਰ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਦੇ ਇਕ ਤਕੜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਹਮਾਇਤ ਵੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਹਰੀਆਂ ਵੱਲ ਸੀ, ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੁੱਟਮਾਰ ਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਖੂਬ ਲਾਹਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਵਿਧਾਨ ਪਾਲਿਕਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਤਕ ਵੀ ਬੇਅਸਰ ਜਾਂ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਠੱਪ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੌਰ ਇਕ ਘਰੇਲੂ ਯੁੱਧ ਵਰਗਾ ਹੀ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਹਿਸਾਬੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮਹੌਲ 'ਚ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਖਾੜਕੂਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬੇਕਸੂਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜਬਰ ਰੋਜ਼ਮਰ੍ਹਾ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਵਾਰਸ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਇਸੇ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਕਤੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨ ਤੇ ਅਫਸਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜੇ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਤਲਿਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵੀ ਵਜਾਏ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਲਹੂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ, ਧਨ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕੈਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਚੰਦਰੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ।

ਵਿਰਕ ਦੀ ਸਾਫਗੋਈ

ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਪੰਜਾਬ ਸ: ਵਿਰਕ ਨੇ ਜਿਸ ਸਾਫਗੋਈ ਤੇ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਕ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨਲ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ 'ਸੁੱਖੀ' ਵਰਗੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇ ਗਏ, ਇਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪਟਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਸਮੇਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ, ਪੁਲਿਸ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ: ਵਿਰਕ ਨੇ ਏਨਾ ਸਨਸਨੀਖਿਜ ਇਕਬਾਲ ਕਰਕੇ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਹ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਸੁੱਖੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. 'ਚ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਜੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਉਸਾਰੇ ਇਸ ਚੱਕਰਵਿਊ 'ਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਤਾਂ ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸ: ਵਿਰਕ ਦੀ ਸਾਫਗੋਈ ਦੀ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਸੁੱਖੀ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਿੰਨੇ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ 'ਚ ਹਨ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਰੀਕ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁੱਖੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਗੁਪਤ

ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੜ-ਵਸੇਬੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਾਂਗ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ), ਇਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ: ਵਿਰਕ ਦੇ ਬੇਦਾਗ ਲੰਮੇ ਸੇਵਾਕਾਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਅਤ ਤੇ ਇਰਾਦੇ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਵੀ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਵਾਲੇ ਵਤੀਰੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਯਤਨਾਂ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਨਾ ਵੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਬਕਾ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੈਦ ਬਣਾਕੇ ਬਦਲਾ-ਲਊ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਨਿੱਜੀ ਮੁਫਾਦਾਂ, ਧਨ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਬਟੋਰਨ ਜਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ। ਇਹ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਲਾਪਤਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਵਾਰਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਵੀ ਮੁੜ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਰਜ਼ੀ ਪਛਾਣ ਹੇਠ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸੁੱਖੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਫੌਰੀ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਮਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅੰਦਰਲੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 9 ਵਿਚਲੇ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਨਾਲ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਇਹੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਅੱਖ ਰੱਖੀ ਬੈਠੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਧੜੇ ਨੇ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁੱਖੀ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲੀਕ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖ਼ਬਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨੇ ਭਤਬੂ ਵੀ ਪਾਇਆ ਤੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਵੀ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਕ ਵਿਰੋਧੀ ਅਜੇ ਕਾਫੀ ਮਸਾਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਸ: ਵਿਰਕ ਵਲੋਂ ਸੁੱਖੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਖੁਦ ਹੀ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਇਹ ਵੀ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਕਾਡਰ ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਸ: ਵਿਰਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 31 ਮਈ ਤਕ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤਕ ਪੁਲਿਸ ਅੰਦਰਲੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਤੇ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਲਾਲਚ ਕਈ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵੀ ਦਿਖਾਏਗਾ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੜਕੇ ਸ: ਵਿਰਕ ਨੂੰ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਲਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਤ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੁਖ਼

ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੁਣ ਵੀ ਸੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗ ਇਕਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਤੇ ਵਿਰਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਡਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰ ਵੀ ਮਤਭੇਦ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਉਠੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਚੋਣ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਅਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਖ਼ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰੀ ਪੁਲਿਸ ਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸੂਹੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਜਾਂਚੇ ਜੇਕਰ ਸੁੱਖੀ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚਰਚਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਚੱਕੀ ਦੇ ਦੋ ਪੁੜਾਂ 'ਚ ਪਿਸੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਔਲੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਮੁੜ ਉਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਮੁੜ ਅਜਿਹਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਤਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲਾ ਅਮਨ ਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਭੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ।

Courtesy Ajit Jaslandhar Feb. 23., 2006 Ph. : 0172-2630025, 93161-34996

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ

ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, WI, USA

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਘੱਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਅਜੇਹਾ ਹੁਕਮ ਕਿਉਂ ਦਿਤਾ ? ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ ਕਿਹੜੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਸੀ ? ਇਹ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਕਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ? ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਜੋ ਚੰਦੂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਰਨਣ ਕਰ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਘਰੇਲੂ ਰੰਜਸ਼ ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੱਸ ਕੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਜੇਹੇ ਲੇਖ ਸਿਖੀ ਦੇ ਦੇਖੀਆਂ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਕੁਝ ਟੁਕਰ ਬੋਚ (ਲਾਲਚੀ ਕੁੱਤੇ) ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਚਾਈ ਲੱਭਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਵਰਤਕੇ ਹੰਸ ਚੋਗ ਬਿਰਤੀ ਅਪਨਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਣਾ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਨਿੱਝੀ ਡਾਇਰੀ (ਤੁਜਕ ਜਹਾਂਗੀਰ) ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਉਪਰੰਤ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਤੁਜਕ ਵਿਚ ਖੁਦ ਇਕਬਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਤਗਾ ਬ-ਖ਼ਾਤਰ ਮੇ-ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ਕਿ ਈ ਦੁਕਾਨੇ-----ਪੰਜਾਬੀ ਉਲਥਾ-- ਢੇਰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਖ਼ਿਆਲ ਉਠ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਝੂਠ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ (ਗੁਰੂ) ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਫਿਰਕੇ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ----। ਜਹਾਂਗੀਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਗਿਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਝੂਠ ਲਿਖੇ। ਤੁਜਕ ਵਿਚ ਚੰਦੂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਨੇ ਖੁਦ ਲਿਖ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਜੋਰ ਪਕੜਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਤੇ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਬੇਸਮਝ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਚੰਦੂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕੋਰਾ ਝੂਠ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਚੰਦੂ ਦੀ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਫਿੱਟ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਟੁਕਰ ਬੋਚ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੇ ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਦੂਜਾ ਆਪਣੀ ਗੰਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਕੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਚੰਦੂ ਦੀ ਨਿਰਾਜਗੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦਸਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿਆਣੀ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗ ਕੇ ਚੰਦੂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਫਲ ਭੁਗਤਿਆ। ਲੱਖ ਲਾਹਣਤ ਅਜੇਹੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੇ ਜੋ ਅਜ ਤੱਕ ਵੀ ਅਜੇਹੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਅਤੇ ਮਿਸਾਲੇ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਝੂਠੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਛੋਟਿਆਂਉਦੀਆਂ ਹਨ ਅਥਵਾ ਦਾਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਾਂ ਨੇ ਚੰਦੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਲਈਏ।

ਜਹਾਂਗੀਰ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਬਣਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲਾਹੌਰ ਪੁਜਾ ਸੀ ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਖੁਸਰੋ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਿਜਾਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਨਿੱਝੀ ਸਕਿਉਰੇਟੀ ਗਾਰਡ ਐਨੇ ਸਖ਼ਤ ਸਨ ਕਿ ਮੁਰਤਜਾ ਖ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਪਰ ਤੱਕਣ ਜਾਂ ਝਾਕਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਿੱਤੀ ਵੀ ਫੱੜਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮੁਰਤਜਾ ਖ਼ਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਏਨੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਵਰਗੇ ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਦੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਕਬਰ ਦੇ ਦੋ ਦਰਬਾਰੀ ਅੰਬਲ-ਫੱਜਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਸੂਫੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ ਜੋ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਦੀਨੋ-ਅਲਾਹੀ

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਵੀ ਇਸ ਜੁੰਡਲੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦੇ ਸਨ। ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਜਹਿਰ ਦੇਕੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਅਸਫਲ ਯਤਨ ਉਪਰੰਤ ਜੁੰਡਲੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੂਫੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਅੰਬਲ-ਫਜਲ ਨੂੰ ਸਲੀਮ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਸਾਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਐਨਾ ਡਰਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਭੱਜ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਆਕੇ ਸਾਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ। ਅਜੇਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਜਾਂ ਅੱਚਣਚੇਤ ਕਿਸੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਚੰਦੂਜਾਂ ਚੰਦੂ ਵਰਗੇ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਮੁਰਤਜਾ ਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਾ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਮੂੜ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੁਰਤਜਾ ਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵੇਖੇਗਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਤਾਂ ਸਾਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਵਾਸੀ ਸੀ- ਉਹ ਕਿਉਂ ਕੱਛੂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਲਕੇ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਸ ਨੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਵੈਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰਤਜਾ ਖਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਕਾਰਨ ਚੰਦੂ ਵਰਗੇ ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਕੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਸਾਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਵਰਗੇ ਵੀ ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਨਿਵਾਸੀ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਕਿਹੜੇ ਉਡਣ ਖਟੋਲੇ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ ਜਦ ਕਿ ਮੁਰਤਜਾ ਖਾਂ ਅਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੁਸ਼ਰੋ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਛੇਤੀ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਮਸਟੈਨਸੀਅਲ ਗੁਹਾਈਆਂ ਹਨ। ਚੰਦੂ ਭਾਂਵੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਅਕਸਰ ਅਕਬਰ ਵੇਲੇ ਦੀ ਭਰਤੀ ਸੀ ਅਜੇਹੇ ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਸਿਕਉਰੇਟੀ ਕਾਰਨ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਚੰਦੂ ਨੇ ਜਹਾਂ ਗੀਰ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਠੁਕਰਾਇਆ ਸੀ।

ਕਈ ਲੇਖਕ ਹੁਣ ਲਿਖਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਡਿਉਟੀ ਚੰਦੂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੁਰਤਜਾ ਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੁੰਮੇ ਲੈ ਲਈ। ਇਹ ਵੀ ਕੋਰਾ ਝੂਠ ਹੈ। ਜੇ ਅਜੇਹਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਮੁਰਤਜਾ ਖਾਂ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਇਕ ਪੁਰਖੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਾਜਮ ਐਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਨਾਲੇ ਮੁਰਤਜਾ ਖਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚੰਦੂ ਕੀ ਵੁਕਤ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਮੁਰਤਜਾ ਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਲਿਖਾਰੀ ਇਕ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਵੀਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਿਆ। ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਅਕਬਰ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਕਬਰ ਪੰਜਾਬ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਕੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਖਵਾਜਾ ਬਾਕੀ ਬਿਲਾ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਖਵਾਜਾ ਬਾਕੀ ਬਿਲਾ ਕੱਟੜ ਸੁੰਨੀ ਨਕਸ਼ਬੰਦੀ ਆਖ਼ਾਬੇ (ਸਿਲਸਿਲੇ) ਦਾ ਮੋਢੀ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਵੀਚਾਰਧਾਰਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਭਾਵੇਂ ਪੁੰਜ ਕੇ ਸ਼ਰੀਫ, ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨੇਕ, ਵੰਡ ਕੇ ਫਕਣ ਵਾਲਾ, ਈਮਾਨਦਾਰ, ਇਕ ਰੱਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਵਿਚ ਇਕੋ ਰੱਬ ਦੀ ਜੋਤ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾਂ ਹੋਵੇ ਅਗਰ ਉਹ ਸ਼ਰਾਹ ਅਤੇ ਸੁੰਨਤ ਤੋਂ ਵਿਸਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ (ਭਾਵ ਜੇ ਉਹ ਮੁੱਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ) ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਫ਼ਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜੇਹੇ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਜਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਮੌਮਨਾ ਦਾ ਫ਼ਰਜ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸੇ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅੱਲਾ ਤਾਲਾ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਤ ਪੁੱਸਤ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੇਖਕੇ ਖਵਾਜਾ ਬਾਕੀ ਬਿਲਾ ਰੋਣ ਹਾਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਦੇ 500 ਸਾਲ ਸਥਾਪਤ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰ ਹਕੂਮਤ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਣਕੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਬੋਤਾ ਡੋਬ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਲਮਾਂ ਇਕਬਾਲ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ

ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਠੀਕ ਤਰਜਮਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਯਹ ਦੀਨੇ ਹਜਾਜੀ ਕਾ ਬੋਬਾਕ ਬੋਤਾ, ਨਾ ਜੇਹੂੰ ਮੈਂ ਅਟਕਾ ਨਾ ਯੇਹੂੰ ਮੇ ਠਹਿਰਾ। ਕੀਏ ਪਾਰ ਜਿਸਨੇ ਥੇ ਸਾਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ, ਵੇਹ ਡੂਬਾ ਦਹਾਨੇਮੇ ਗੰਗਾ ਕੇ ਆਕਰ। ਖਵਾਜਾ ਬਾਕੀ ਬਿਲਾ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗੈਰਤ (?) ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁਨੱਖੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਡੋਲੇ ਅਕਬਰ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਪਹੁੰਚਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਪਖੇ ਮਾਨ ਸਿੰਹ ਵਰਗੇ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਖਵਾਜਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਦਿਸਦੀ ਸੀ। ਖਵਾਜਾ ਬਾਕੀ ਬਿਲਾ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁਸ ਪੈਠ ਕਰਕੇ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਬੁਖਾਰੀ ਜੋ ਅਕਬਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਰਖਦਾ ਸੀ ਜੋ ਪਿਛੋ ਜਾ ਕੇ ਮੁਰਤਜਾ ਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਕਾਇਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਕਾ ਚੇਲਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਹੋਰ ਜਨੂੰਨੀ ਸ਼ੇਖ ਅਹਿਮਦ ਸਰਹੰਦੀ (ਜਨਮ 1564) ਜੋ ਕਿ ਹੱਜ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਖਵਾਜਾ ਜੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਬਿਲਾ ਉਸ ਦੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਯੋਗ ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਖਾਸ ਚੇਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜੁੰਡਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਸ਼ੇਖ ਅਹਿਮਦ ਸਰਹੰਦੀ ਨੂੰ ਮੁਜੱਦਦ ਅਲਫ਼ਸਾਨੀ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਹਜਾਰਾ ਆਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ (ਭਾਵ ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹਜਾਰ ਸਾਲ ਪਿਛੋ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ - ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਉਵੇਰ ਹਾਲ ਕਰਨਾ ਸੀ) ਤੇ ਇਸਦਾ ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਰਹਿੰਦ ਨੂੰ ਦੂਜਾਂ ਮੱਕਾ ਗਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਵਾਜਾ ਜੀ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੱਜ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਗ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਜੁੰਡਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਉਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਲੀਮ (ਅਕਬਰ ਦਾ ਪੁਤਰ) ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਅਕਬਰ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਆਖਰੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ 1598 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਇਹ ਖਬਰ ਵੀ ਜੁੰਡਲੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਜਾਪੀ ਜਿਵੇਂ ਜੁੰਡਲੀ ਦੇ ਸੱਪ ਲੜ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਕਬਰ ਦਾ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਜੋਲ ਜੁੰਡਲੀ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਜਹਿਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਪਰ ਹਕੀਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਪਿਉ ਪੁਤਰ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਲੀਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜੁੰਡਲੀ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ, ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਲੀਮ ਲੱਗ ਭਗ 45 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸੁਆਦ ਐਸਾ ਚਖਿਆ ਕਿ ਫਿਰ ਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ ਚਲ ਸੋ ਚਲ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਐਸੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ ਪੰਜ ਸੇਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਅਯਾਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਸੀ। ਪੂਰਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਦਾ ਇਕ ਪੁਤਰ (ਸ਼ਇਦ ਮੁਰਾਦ) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਭੇਟਾ ਚੜ ਕੇ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਬਰ ਇਸ ਪੁਤਰ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਇਸੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਚੁੱਖੀ ਸੀ, ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਸਲੀਮ ਦੇ ਪੁਤਰ ਖੁਸ਼ਰੋ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜੁੰਡਲੀ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਬਰ ਤਾਂ ਮਰਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਸਲੀਮ ਸੋਚ ਕੇ ਚੁੱਖੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਝਾਪੇ ਵਿਚ ਰਾਜਗੱਦੀ ਮਿਲੀ ਜਾਂ ਨਾਂ ਮਿਲੀ ਇਕੋ ਗੱਲ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਂ ਖੁਸ਼ਰੋ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਜੇਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਲੀਮ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਕਸ਼ਬੰਦੀ ਜੁੰਡਲੀ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਵਾਹਦਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੱਦਤ ਨਾਲ ਰਾਜ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਵਾਪੋ ਲਈ ਜੁੰਡਲੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ।

ਇਥੇ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ (ਜਨਮ 1563) ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੇਖ ਅਹਿਮਦ ਸਰਹੰਦੀ ਦੇ ਹਾਣੀ ਸਨ ਪਰ ਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਜਿਆਦਾ ਨਿਪੁੰਨ, ਬਹੁਤ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਸਨ। ਲੋਕ ਧੜਾ ਧੜ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਵੱਲੀਂ ਖਿਚੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਵਰੀਏ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਅਪਣਾ ਚੁਕੇ ਸਨ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਸਦਕਾ ਵਾਪਸ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆ ਜੁੜੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਸੀ ਜੋ ਨਕਸ਼ਬੰਦੀ ਜੁੰਡਲੀ ਨੂੰ ਈਰਖਾ ਦੀ ਅੱਗ ਬਣਕੇ ਸਾੜ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਵੀ ਤੁਜਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਚ ਜੇਹੜਾ ਕਿ ਬਿਆਸਾ ਦਰੀਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉਤੇ ਹੈ ਪੀਰਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਵੇਸ ਵਿਚ ਅਰਜਨ ਨਾਮ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਸਗੋਂ ਮੂਰਖ ਤੇ ਬੇ-ਸਮਝ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਆਪਣੀ ਰਹਿਤ-ਬਹਿਤ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇਆਪ ਨੂੰ ਵਲੀ ਤੇ ਪੀਰ ਹੋਣ ਦਾ ਢੋਲ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਵਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਸਭਨਾਂ ਤਰਫਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਰੋਬੀ ਤੇ ਠੱਗੀ-ਪਸੰਦ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਉਸ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਢੇਰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਝੂਠ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ(ਗੁਰੂ) ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਫਿਰਕੇ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.....ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ-ਘਾਟ ਤੇ ਬੱਚੇ ਮੁਰਤਜਾ ਖ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲ-ਅਸਬਾਬ ਜਬਤ ਕਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਯਾਸਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੰਡ ਦੇਣ। (ਤੁਜਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਰਪਣ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਪੋਥੀ ਵਿਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ)

ਜੱਦ ਅਕਬਰ ਨੇ(ਅਕਤੂਬਰ 17,1605) ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਜੁੰਡਲੀ ਦੀ ਮੱਦਤ ਨਾਲ ਸਲੀਮ ਨੇ ਰਾਜਗੱਦੀ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਖੁਸਰੋ ਨੂੰ ਨਜਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸਲੀਮ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਿਆ। ਤਕਰੀਬਨ 5-6 ਮਹੀਨੇਪਿਛੋਂ(ਅਪਰੈਲ 6,1606) ਨੂੰ ਹੀ ਖੁਸਰੋ ਬਾਗੀ ਹੋ ਕੇ ਨਜਰਬੰਦੀ ਤੋੜਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਗਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਦੌੜ ਪਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਾਬਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਮਦਰਦ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਕੇ ਰਾਜਗੱਦੀ ਖੋਹ ਸਕੇ। ਉਸੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖੁਸਰੋ ਦੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੁੰਡਲੀ ਦੇਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਯੋਗ ਲੀਡਰ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਬੁਖਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਫੌਜ ਦੇਕੇ ਖੁਸਰੋ ਦਾ ਪਿਛਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਦਿਨ ਚੜਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਆਪ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਫੌਜੀ ਸਿਪਾਹੀ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਬੁਖਾਰੀ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਦੌੜ ਪਿਆ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਖੁਸਰੋ ਵੀ ਚਨਾਬ ਲਾਗੇ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਬੁਖਾਰੀ ਨੇ ਮੁਸਕਾਂ ਬੰਨ ਕੇ ਖੁਸਰੋ ਨੂੰ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਬੁਖਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਰਤਜਾ ਖ਼ਾਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਖੁਸਰੋ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਕੇ ਮਰਵਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਵਾਹਦੇਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪੁੱਤੀ ਜੋ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਨਿਗਰਾਨ ਵੀ ਮੁਰਤਜਾ ਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਥਾਪ ਕੇ ਆਪ ਸ਼ਇਦ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ।

ਤੁਜਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪੁੱਤੀ ਹੁਕਮ ਤੋਬਾਦ, ਇਕ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਜੋਕਿ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਅੰਬਾ ਅਤੇ ਰਾਜੂ ਪੁੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸਰੋ ਦੀ ਗੜ-ਬੜ ਦੁਰਾਨ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਜੁਰਮਾਨਾ (ਸ਼ਇਦ ਡੇਢ ਲੱਖ ਜਾਂ ਦੋ ਲੱਖ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਨੂੰ ਖੋੜੇ ਦੀ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗਊ ਦੀ ਖਲ ਵਿਚ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੁਕਮ ਭਾਵੇਂ ਅਗੜ-ਪਿਛੜ ਹਨ ਪਰ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਕਈ ਇਤਿਹਾਸ ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਨ ਕੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਗਊ ਦੀ ਖੱਲ ਵਿਚ ਮੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿਤੀਆਂ ਜੋਕਿ ਸਰਾ ਸਰ ਝੂਠ ਹਨ।

ਪਾਣੀਓਂ ਪਤਲੀ ਹਾਲਤ ਕਰਾ ਲਈ ਹੈ ਆਪਣੀ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ

-ਜਤਿੰਦਰ ਪਹੁੰ

ਦਸ ਫ਼ਰਵਰੀ ਦੇ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ੀ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਾਣੀਓਂ ਪਤਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ। ਸਥਿਤੀ ਏਨੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ “ਕਹਿਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।”

ਆਖਰ ਕਿਉਂ ਆਈ ਇਹ ਨੌਬਤ? ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਜਥੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ-ਦਾਇਆਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਪੈ ਤੁਰੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਰਾਜਸੀ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਪਦਵੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਅ ਉੱਤੇ ਲਾਉਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਬਣਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹੱਥ-ਠੋਕਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਦ ਤੱਕ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ, ਜਦ ਤੱਕ ਉਹਨੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ‘ਜਥੇਦਾਰੀ’ ਨਾਲੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਇਸ ਵਾਰੀ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ। ਜੋ ਇਹ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਕੁਰਹਿਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਵਿਚਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਪਰ ਜਿਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪਦਵੀ ਲਈ ਦੋ ਪਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਹੱਥ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ, ਪਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਉੱਤੇ ਭਾਰੂ ਪਿਰ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਮੂਹਰੇ ਵੀ ਲਿਆ ਰੱਖਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਨ ਗੋਚਰਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਹ ਏਨੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਹੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਚੋਣ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨੀ ਸੀ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਓਥੋਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਾਲਕੀ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਉਸ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਜਨਵਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ, ਪਰ ਓਦੋਂ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਵਾਲੇ ਮੰਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਪਿਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਝੋਕ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਰਨਾ ਧੜਾ ਵੀ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੀ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤੁੱਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਉੱਖੜ ਗਏ। ਉਹ ਸਤਾਰਾਂ ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਤਾਂ ਜੋਰ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਅਠਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਹਾਰ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਤੇ ਉਨੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਆ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਹੜੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਚਿੱਠੀ ਸਤਾਰਾਂ ਤਰੀਕ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਉਨੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਜਾਹਰ ਹੋਣਾ ਸੱਕ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚਿੱਠੀ ਅਠਾਰਾਂ ਤਰੀਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਤਰੀਕ ਸਤਾਰਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ, ਪਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਣ ਪਿਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਸੱਕ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਨੇ ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੀ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੇ ਗੈਰ-ਹਜ਼ਾਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਰਨਾ ਸ. ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜੇ ਸਰਨਾ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਵਾਲੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਬ ਉੱਚ ਹਸਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਇਹ ਮੌਕਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ “ਬਥੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਜਲੂਸ ਨਾ ਕਢਵਾਓ”, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨ ਬੈਠ ਗਏ।

ਏਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਈ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਚੌਦਾਂ ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਤੇ ਦੋ-ਤਰਫ਼ੀ ਸਰਗਰਮੀ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਧੌਸ ਤੇ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਂ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਤੀ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਕਸਦ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਨੂੰ ਦਬਕਾ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਅੱਗੇ ਸਮੱਰਪਣ ਕਰ ਦਿਓ ਜਾਂ ਤਨਖ਼ਾਹੀਏ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਓ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕੱਤੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਓਥੇ ਨਾ ਗਏ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮੁਹਲਤ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਮੁਹਲਤ ਫਿਰ ਚੋਣ ਦੀ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਂਦੀ ਦਸ ਫ਼ਰਵਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਸੋਚੀ ਹੋਈ ਸਬੀਲ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਰ ਨੀਝਵਾਨ ਅੱਖ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਿਹਾਰ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖੇਡ ਗਏ। ਦਸ ਤਰੀਕ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵਕਤ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਨਾ ਉਡੀਕਿਆ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ‘ਹੁਕਮ’ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਪੇਸ਼ੀ ਤੱਕ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਕ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਕਰਨ। ਪੰਚ-ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਸੇ ਧੱਕ ਕੇ ਇਕੱਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਦੋ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਤੀਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ: ‘ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ’, ਜਦ ਕਿ ਚੌਥੇ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਏਦਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਸ ਫ਼ਰਵਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੁਣੇ ਨਹੀਂ!’ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਵੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੱਚੇ ਗਏ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪੱਖ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਚ-ਝੂਠ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਰਾਏ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਹਰ ਪਾਸੇ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਘਰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਕਈ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਦਸ ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁੱਜਣਗੇ ਤੇ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸੱਥ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ। ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੂੰ ‘ਬਾਦਲ ਦਾ ਹੱਥ-ਠੋਕਾ’ ਕਿਹਾ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ‘ਆਰ. ਐੱਸ. ਦਾ ਏਜੰਟ’ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਕਿੰਨੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪਦਵੀ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤੱਵ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਨੇਜ਼ੇ ਦੀ ਨੋਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਧਿਰ ਆਰ. ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਦਾ ਏਜੰਟ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਜੋਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਲੇ। ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ: “ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰਬ ਉੱਚ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਹੈ।” ਇਹ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਾਗਲਾ ਹੀ ਉਲਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਕੜ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਪੌਣੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸਾਖੀ 1994 ਦੇ ਦਿਨ

ਏਸੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਧੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤਖ਼ਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਖੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੁਝਾਅ ਸੁਣ ਕੇ ਓਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਕੱਲੇ ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਓਥੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਸੱਤ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਓਸੇ ਸਰਬ ਉੱਚ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਇਕੱਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਸਿਰ ਫੇਰ ਆਏ ਸਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅੱਜ ਉਹ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਓਦੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ।

ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਗੱਲਾਂ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਇਹ ਚੇਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ-ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ‘ਯੈੱਸ ਸਰ’ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਕੁ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰਵਾ ਸਕਣ। ਫਿਰ ਆਪੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹੋਏ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਹਰ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ‘ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ’ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਵਿਵਾਦ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਤਭੇਦ ਵਧ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ‘ਚੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖ-ਮੱਤ ਅੱਜ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਓਦੋਂ ਆਪ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ?

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ-ਨਵੀਂ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਨ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਕਾਫ਼ਲੇ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਵਾਂਗ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ, ਪਰ ਪੈਂਤੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਠੀਕ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਵਿਚਾਰੇ ਮੱਕੜ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 1994 ਦੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਵੀ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਧੂਹ ਲੈਣ ਦਾ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਮਰੱਥਕ ਲੈ ਆਏ। ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੀ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ‘ਤੂੰ-ਤੂੰ, ਮੈਂ-ਮੈਂ’ ਉੱਤੇ ਉਤਰ ਆਏ। ਹਾਲਤ ਏਦਾਂ ਦੀ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਚੱਲਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਦੌੜਨਾ ਪਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵੜ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡਾ ਮਾਰ ਲਿਆ। ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਮਗਰ ਦੌੜੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਠੁੱਡੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਜੇ ਓਦੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡਾ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਠੁੱਡੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਓਦੋਂ ਏਨੀ ਦੀਦਾ-ਦਲੇਰੀ ਕਰ ਵਿਖਾਈ ਸੀ, ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਹੋ ਸੱਜਣ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਬਣਦੇ ਰਹੇ।

ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਆਪ ਹੀ ਸੱਦ ਕੇ, ਪਰ ਪੇਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਉਡੀਕੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਚਿੱਠੀ ਇਕੱਲਿਆਂ ਲਿਖੀ, ਉਸ ਦੀ ਚੁਫੇਰੇ ਹੋਈ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਵਿਚ ਉਹ ਏਨੇ ਇਕੱਲੇ ਪੈ ਗਏ ਕਿ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਆਗੂਆਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦਲ ਦੇ ਸਰਬਰਾਹ ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਬਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸਾਰੀ ਕਵਾਇਦ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਸੱਦ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਏਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਨਿਪਟਾ ਲਈ ਗਈ ਕਿ “ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਵਾਪਸ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਮੇਲੇ ਕਰੋ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੋ।” ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਸਰਨਾ ਭਰਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਕੰਮ ਸਰ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ‘ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ’ ਕਿਹੜੀ ਤੇ ਕਦੋਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਤਰੀਕ ਹੀ ਨਾ ਮਿਥ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਨਾ ਭਰਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ‘ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ’ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ‘ਚੋ’ ਅਠਾਈ ਮੈਂਬਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਮਣੇ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾ ਲੈ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦੇ ਸਨ?

ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਮੁੱਦਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਬਾਰੇ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰ ਖੜੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਖਲਾਕੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਬੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਕਾਜੂ-ਬਦਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੇ ਦਿਨ ਉਹ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੱਥ ਹੀ ਨਿਪਟ ਗਿਆ। ਉਹੋ ਬਾਬਾ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਉਚੇਚੇ ਗਏ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਖਲਾਕੀ ਕੁਰਹਿਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹਰ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਚੋਣ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਬੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਫੋਲਣ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਉਭਰਵੇਂ ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਿਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰਨ।

ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੋਈ ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੱਥ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਵਾਰੀ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਵੱਸਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ‘ਚੋ’ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਕ-ਪੱਖੀ ਕਤਲੇਆਮ ਸਨ, ਪਰ ‘ਦਿੱਲੀ ਦੰਗੇ’ ਅਖਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀੜਾਂ ਭੜਕਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਭਰਵਾਂ ਨਾਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਓਸੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਹ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲ-ਪੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਨਾ ਯਥੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਘਸੀਟਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲਿਆ ਕਰੇਗੀ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਯਥੇ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ

ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਨੋਬਤ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਆਦਮ ਜਾਤ

ਸੂਹਾ ਵੇਸ ਕਰੇਂਦੀਏ ਭੈਣੇ, ਨੀ ਤੂੰ ਕਦ ਮੁਕਲਾਵੇ ਆਈ।
ਅੱਗੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਾਤ ਨਾ ਪੁਛੋਂ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ।
ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਜਾਤ ਪੁਆੜਾ, ਆਦਮ ਜਾਤ ਨਾ ਕੋਈ।
ਆਦਮ ਖੋਰਾਂ ਪਾਇਆ ਪੁਆੜਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਰੋਈ।
ਤਨ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਨੰਗਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਬਣਦਾ ਸੱਚਾ।
ਵੰਡ ਵੰਡ ਕੇ ਛਾਵੇਂ ਬਹਿੰਦੇ, ਭੁਖੇ ਮਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੱਚਾ।
ਆਦਮ ਖੋਰ ਹਰਾਮੀ ਕੁਤੇ, ਚਚਾਦਰ ਲੈਂਦੇ ਉਪਰ ਚਿੱਟੀ।
ਰਉਲਾ ਪਾਵਣ ਹੋਵੇ ਪਾਸੇ, ਸਾਡੀ ਚਾਦਰ ਨਾ ਜਾਵੇ ਭਿਟੀ।
ਪਾ ਕਛਿਹਰਾ ਮੰਨੂੰ ਵਾਦੀਆਂ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਫਿਰ ਕੀਤਾ ਕਬਜ਼ਾ।
ਅੱਜ ਲੋਕੋ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਜਾਗੋ, ਬੈਠ ਨਰੈਣੂ ਹੋਊ ਸੱਚਾ।
ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਪਟਨ ਕੈਨੇਡਾ

SIKH HISTORICAL ARTIFACTS IN BRITISH MUSEUMS

Recently Prince Charles paid an official visit to the state of Panjab and Sikh historical places. He was asked for his help in returning Sikh historical artifacts that had been removed after occupation of Panjab by the British, that now lie in various British museums. According to the news paper reports the Prince promised his cooperation.

Under ordinary circumstances this should be an occasion to rejoice. But, unfortunately the experience of Sikhs in India since 1947 should be a lesson to learn from. **Every Sikh in diaspora worth his/her salt and every authentic Sikh organisation in diaspora should unite together to thwart any attempt to return those artifacts to Panjab for reasons stated below:**

1. India has failed to show itself as a practicing democracy where minority rights and basic human rights are protected. It massacred Sikhs when a Sikh was a figurehead President and massacred Muslims under a Muslim figurehead President. Christians too have been targeted but they will meet their Sikh and Muslim treatment under a figurehead Christian President. Let there be no ambiguity; any government in India will be a Hindu Govt. whether Congress or BJP.
2. During the 1984 Indian Army attack on harminder Sahib the Sikh library was torched. We still do not know if that was before or after the collection had been removed. To date there is no accounting.
3. The entire corps of Sikh religious and political leaders in power in India, whether Congress or Akali, is corrupt to the core. They are collectively responsible for systematically destroying our historical buildings and erecting marble structures to replace them through *kar sewa babas* and obliterating all signs of 1984 attack. They have collectively failed to demand accounting from the Govt. of India for the plundered Sikh library.
4. British have safely protected our heritage for over 150 years and they have respect for history. **Leave them there. Besides it is the inheritance of the British Sikhs now. They should demand that it stay there and the rest of the diaspora Sikhs should side with them.**

Hardev Singh Shergill

Following May Be Ordered From The K.T.F. of N.A. Inc. 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762

Books by Gurbakhsh Singh Kala Afghana:

1. ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਤੋਂ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਭਾਗ ੧-੬ ਅਤੇ ੧੦ ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ ॥
2. ਮਾਸੁ ਮਾਸੁ ਕਰਿ ਮੂਰਖੁ ਝਗੜੇ 3. ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ 4. ਗੁਰੂ-ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬. 10 ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ US \$110.00
ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭੇਟਾ US \$10.00 ਅਤੇ US \$3.00 ਡਾਕ ਦੇ ॥

For individual volumes please add \$3 for postag, maximum \$10.00 . Please make checks payable to KTF of N.A. Inc. In Canada these books are available from: Gurinder S. Brar, 122 Old Mill Road, Cambridge, Ontario, N3H 4R8

Other Books available from K. T. F. of N. A. Inc.:

- | | | |
|---|----------------------------------|---|
| 8. Sikh Religion and Christianity, author G.S. Sidhu, UK | Bheta \$4.00 including postage | Note: Any 30 copies of Nos. 8-11 donation \$100.00 For free distribution by donor. |
| 9. Sikh Religion and Islam, authors G.S. Sidhu and Gurmukh Singh, UK | Bheta \$4.00 including postage | |
| 10. An Introduction to Sikhism, author G.S. Sidhu, UK | Bheta \$4.00 including postage | |
| 11. Panjab and Panjabi, author G. S. Sidhu, UK | Bheta \$5.00 including postage | |
| 12. Teaching Sikh Heritage To The Youth, author Dr. Gurbakhsh Singh. write to Canadian Sikh Study and Teaching Society #108, 1083 SE Kent St. Vancouver, B.C. V5X4V9, Canada. | Bheta \$5.00, including postage. | |
13. "Sikhs in Hisotry" by Dr. Sangat Singh, Paper Back, Bheta \$10.00, Hard Back, Bheta \$15.00, including postage.
14. SGPC publications **FREE**. We pay the postage.
15. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਰਣੈ, ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ, ਅੰਬਾਲਾ॥ Bheta \$5.00 including postage.

Note: ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਰਣੈ is also available free of cost from: Col. Avtar Singh, 2339-68 Corporate Drive, Scarborough, Ontario, M1H 3H3. email singh.a@Rogers.com

Books and CDs available from other sources:

16. Avtar Singh Dhami, 3336 Bridge Road, Hayward, CA 94545. Religious bks. Dr. Sahib Singh's 'SGGS Darpan' on his website: www.gurugranthdarpan.com. Email: <singhnavtar@msn.com>
ਨੇੜਿਓ ਡਿੱਠਾ ਭਿੰਦਰਾਂਵਾਲੇ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ੧੦ ਡਾਲਰ ਅਮਰੀਕਾ, ੧੫ ਡਾਲਰ ਬਾਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ॥

17. Guru Granth Sahib- French and German Translation: Jarnail@sympatico.ca

CDs: (1) 'Sikh Di Pachhaan' Free 23 hr CD on 25 topics answering most commonly asked questions about Sikhi on the basis of Gurbani by Prof. Darshan Singh Khalsa (Ex-Jathedar): Interfaith Charities, 1540 Barton Road #222, Redlands, CA 92373. www.Interfaithcharities.org

(2) Gurbani-CD Free by Dr. Kulbir Singh Thind, MD, 3724 Hacienda Street, San Mateo, CA 94403, USA drksthind@yahoo.com
pNjwI lyKW Aqy KbrW vwsqy vYb :www.sikhmarg.com and www.sawaddinews.com

Informative websites: www.sanjhsavera.com; www.sikhspectrum.com; www.passionfortruthtv.com

Khalsa Tricentennial Foundation of North America Inc.
3524 Rocky Ridge Way
El Dorado Hills, Ca 95762



Address
Label
Here

If you do not wish to receive this bulletin, please write 'do not mail' across the label and return to sender.
If you wish for someone else to receive it, please provide us with their mailing address. Thank you.